

DE POSTMEESTER JACOB QUACK DOOR LUCIE J. ELIAS

JACOB QUACK stamt uit een Brielsche familie. Niet alleen is ons omtrent zijn ouders, broers en zusters vrij wat bekend, maar tevens wijzen allerlei aardrijkskundige namen in de omgeving van Den Briel aan, dat de allervroegste oorsprong van de familie Quack daar te zoeken is. We kennen den Quack-polder in de gemeente Nieuw-Hellevoet, die reeds in 1475 door Karel den Stoute ter bedijking is uitgegeven aan Kornelis Gillesen en anderen. Het Quaksche water is waarschijnlijk een overblijfsel van den diepen plas, die toen ten deele en in later jaren geheel is drooggelegd. Op de Quack, een vooruitstekende landtong ten zuiden van den polder, heeft vroeger een kustbatterij gestaan, waarvan nog overblijfselen zichtbaar zijn. Bovendien wordt het Noordergat, een van de uitgangen van het Haringvliet, nog wel het Quacksdiep genoemd. En van 5 September 1527 dateert een verklaring door eenige burgers van Zierikzee omtrent de bevaarbaarheid van de Quack afgelegd, naar aanleiding van een proces tusschen Dordt en Den Briel over het stapelrecht ¹⁾.

Het is hier niet de plaats, om over de familie Quack uit te weiden. Alleen omtrent het ouderlijk huis van Jacob en de omgeving, waarin hij geboren is, een enkel woord.

Jacobs vader, Adriaen Cornelisz. Quack, wordt ook wel genoemd „Adriaen Cornelisse in 't Vosge". Het is mij niet gelukt, om onder de oude Brielsche uithangborden er een met een vos te vinden, en 't is dus niet mogelijk om te zeggen, welk beroep vader Quack heeft uitgeoefend.

In die dagen sloten de eenvoudigste beroepen de magistraatsbekleeding niet uit. De beide Almonde's, Pieter en Jan, leden van de deftige familie Van Almonde, waarvan wij de verhouding tot de familie Quack weldra nader zullen bespreken, waren apotheker en brouwer. Deze beroepen behoorden tot die, welke het meest in aanzien waren, doch Jacob Quack versmaadde zelfs, zooals we zien zullen, op het

1) Van der Aa, Aardrijkskundig woordenboek der Nederlanden.

toppunt van zijn roem het nederig beroep van brandemmermaker niet.

Adriaen Cornelisz. Quack heeft in de Brielsche vroedschap herhaaldelijk een plaats bekleed; op 1 October 1604, 1605 en 1614 werd hij daarin gekozen, in 1608 en 1613 werd hij raad in 't college der magistraat, terwijl hij zelfs tweemaal, in 1612 en 1616, tot burgemeester werd benoemd. En op 1 Februari 1614 werd hij boekhouder van 't weeshuis, de beroemde stichting van Angelus Merula ¹⁾).

Adriaen Cornelisz. is driemaal getrouwd geweest. Zijn eerste bruid was Bastiaenge Leenderts, die hem vier kinderen schonk: Cornelis, Leentje, Dignum en Heyltgen ²⁾).

Een van de kinderen uit dit huwelijk, Dignum, trouwde 9 Augustus 1622 met den voornamen Pieter Jansz. van Almonde. De eer was voor vader Adriaen grooter dan het genoegen, want Pieter bleek ondanks zijn vele magistraatsbekleedingen (hij was veertienmaal schepen en elfmaal burgemeester, bovendien schout-baljuw van Brielle en Voorne, en vervulde nog veel andere grootere en kleinere ambten) een geweldig verkwister en een miserabel financier ³⁾). Adriaen was vele malen borg voor hem. Na Pieters dood, op 7 Juli 1657, bleven er groote schulden te vereffenen, en eerst 12 Januari 1677 werd een accoord getroffen ⁴⁾).

1) Zie over deze stichting het interessante verhaal van Joh. H. Been in „Historische fragmenten I”. J. M. Bredee's Boekhandel en Uitgeversmaatschappij, Rotterdam.

2) Cornelis, die 20 October 1606 gedoopt werd, trouwde reeds in 1627 als „Dr. Cornelis Quack” met Meynsien Jansd. van Royen uit Vlaardingen. De ondertrouw had op 26 September te Brielle plaats. Uit dit huwelijk werd een zoon Adriaen geboren. Cornelis is in 1689 gestorven. Leentje trouwde met Jan Anthonisz. Voorne, weduwnaar van Suzannetje Jansd. van Nederveen. Jan Anthonisz. had van Suzannetje een zoon Thonis, die niet in staat was zijn goederen te beheeren, en van Leentje een dochter Jannetje. Heyltgen trouwde met Gillis Symonse, en had twee dochtertjes. Haar testament, voor notaris De Bruyne te Brielle, dateert van 19 Januari 1630. Haar broeder en zusters zouden met Leonart Willemsz. Potael den boedel administreeeren. Haar kinderen heetten Nelletgen en Bastiaengen Gillisdr. Dignum trouwde met Pieter Jansz. van Almonde, zie boven.

3) Voor deze en andere inlichtingen omtrent Adriaen Cornelisz. Quack en zijn familie in Brielle cf. A. de Jager „De Brielsche vroedschap”. Noot 4 bevindt zich op de volgende bladzijde.

Adriaen had heusch nog wel wat anders te betalen dan de schulden van zijn schoonzoon. Zijn tweede huwelijk met Adriaentgen Jacobsd. had zijn kinderschaar weer met twee vermeerderd; Jacob, onze hoofdpersoon ¹⁾, en Bastiaenge, werden geboren. Toen ook deze tweede vrouw stierf (zij werd op 8 Februari 1622 begraven) hertrouwde Adriaen binnen enkele maanden, op 19 December 1622, met Leentgen Jordaens. Zijn derde vrouw had hem niets te verwijten; hij was ook haar derde man ²⁾. Zij kregen geen kinderen meer. En toen Bastiaenge op 5 Januari 1638 met Johan Jansz. van Almonde, broeder van Pieter, trouwde, en zoo de familieverhouding met Almonde hechter maakte ³⁾, hield Adriaen van al zijn kinderen alleen den jongsten zoon Jacob thuis.

Van Jacobs jeugd, in het drukke gezin in 't Vosge met de veel oudere getrouwde broers en zusters, is ons niets bekend, wij moeten dus volstaan met wat onze verbeelding ons daarvan voorspiegelt. Den eersten keer dat we zijn naam in de oude acten terugvinden, op 27 November 1639, houdt hij al eenigen tijd verblijf in Rotterdam en is hij op 't punt de wijde wereld in te gaan en wel naar Rouaan.

In 1632 treffen we te Rouaan twee jonge Rotterdammers aan, Cornelis van Arckel en zijn neef Michiel Viruly, die er

4) Zie Johan Been, *Historische Fragmenten II*, blz. 129, vlg.; blz. 139 vlg. Pieter van Almonde is nog een tweede keer getrouwd geweest met Maria Cleydijk. Als de latere admiraal Philips van Almonde, geboren 30 December 1644, een zoon is van Pieter, is hij waarschijnlijk uit dit huwelijk geboren. Quack spreekt in een brief, waarin hij den jongen luitenant Philips aan De Witt aanbeveelt, over hem als zijn neef en zoon van Pieter.

1) Door een hiaat in de Brielsche doopboeken heb ik Jacobs geboortedatum niet kunnen vinden.

2) Haar eerste man was Jan Leendertze Keizer, hij had van haar twee kinderen Jannetje en Catharina. Catharina huwde Heyndrick Burghersz. van der Block. Haar tweede man was Gysbrecht Willemsz., hun zoon Jan Ghysbrechtsz. wordt in haar beide testamenten van 10 September 1631 en 10 November 1633 met haar beide dochters genoemd (notaris Jan de Bruyne).

3) Jan van Almonde was solieder dan zijn broer. Zijn huwelijksche voorwaarden met Bastiaenge dateeren van 24 December 1637. Hij was al sinds 4 Mei 1631 notaris en bovendien brouwer en apotheker. Hij bleef in de vroedschap tot de omwenteling in 1672.

een comptoir van negotie en commissie drijven. Reeds in 1637 komt Van Arckel terug en op den bovengenoemden datum van 1639 wordt bij notaris Van der Graeff ¹⁾ de acte verleden, waarbij het comptoir in handen van Pauwels de Hulter, een Rotterdamsch koopman in meekrap en wijnen, overgaat. Voor deze overname zal Jacob Quack naar Rouaan gaan. Met Gijsbert Pijl, die reeds daar vertoeft, zorgt hij voor het opmaken van de acte, de eerste bijgestaan door zijn neef Dirck uit Dordt en Jacob Quack door zijn halfzwager burgemeester Pieter van Almonde uit Den Briel. Vastgesteld wordt, dat beiden, Pijl en Quack, gedurende minstens twee jaar in Rouaan zullen blijven, dus tot 31 December 1641, en gedurende dien tijd de helft van de provisies zullen genieten. De andere helft valt aan Van Arckel en Viruly ten deel. De laatste zal hen van alles op de hoogte helpen en tot Mei 1640 bij hen blijven. Als de twee jaar voorbij zijn, moeten Jacob Quack en Gijsbert Pijl nog twee jaar in Rouaan blijven, zij zullen dan samen de geheele provisie genieten. Na vier jaar is dan een van de twee vrij om te vertrekken, de ander is verplicht om nog twee jaar te blijven. Pauwels de Hulter zal dan een ander benoemen, deze nieuwaangekomene krijgt dan een derde van de provisie, de ander de rest. Het doel van deze regeling is, dat nooit beide handeldrijvenden tegelijk geheel vreemd tegenover de zaken zullen staan. Er is dan ook bepaald, dat er altijd een jaar tusschenruimte tusschen het vertrek van beide heeren moet zijn, zij zullen „nyet mogen yet voor verbeteringe van tselve comptoir eyschen ofte pretenderen”. Bovendien zijn zij gehouden na de eerste twee jaren aan De Hulter te betalen „in drye termynen telcken jare een derde part van de somme van twee duysent drie hondert twee en veertig guldens . . . , dewelcke somme bij hem, De Hulter, voor de afstand van 't gemelde comptoir aen voorn. Van Arckel en Viruly beloofd is te betalen, d' een helfte per January toecomende ende d'ander helfte ses maanden daerna, zullen ook gehouden wezen te betaelen van voorsz. somme jaarlijks interest tegen den penning 16, ingaende voor d' een helfte per Januarij 1640 en d' ander

1) Notarieel Archief 327; Rotterdamsch Jaarboekje 1916, Koopvaardij op Frankrijk door Mr. R. Bijlsma, blz. 38.

helfte zes maenden daernae totte volle betalinge toe". Alle schattingen moeten door Quack en Pijl alleen gedragen worden. Voor geval van overlijden van een der contractanten worden uitvoerige aparte bepalingen gemaakt.

We zien dus, dat de jonge Quack in Rouaan een zeer zelfstandige positie kreeg. Hij is vertrokken, en de jaren van zijn verblijf in Rouaan zijn voor ons in het duister gehuld. In de Brielsche rekening van den in 1643 geconsenteerden 200sten penning, fol. 6, lezen we: „Jacob Quack, soone van den voorsz. Quack, dan alsoo denzelven buyten 's lants getrokken, etc.". Hij is dan dus blijkbaar nog in Rouaan.

Wanneer we Quack in 1648 in Rotterdam terugvinden, is het in zeer verblijdende omstandigheden. Een veel latere acte ¹⁾ leert ons, dat Quack reeds 10 October 1648 poorter van Rotterdam is geworden, wat hij misschien wel aan Pauwels de Hulter te danken heeft. Dat zou dan bewijzen, dat hij wel zeer tot diens tevredenheid in Rouaan is werkzaam geweest. Maar een bericht van 1648 spreekt ons van nog wat beters. Het toont ons Jacob Quack op zijn bruiloft! En de bruid was ook al niet de eerste de beste. Zij was niemand minder dan Catharina van Berckel, de dochter van Gerardt van Berckel en Cornelia Jacobsd. Roos. De trouwe lezers van het Rotterdamsche jaarboekje hebben in het deel van 1913 heel wat over de snelle opkomst van de familie Van Berckel vernomen ²⁾. Ik herinner aan het feit, dat de lakencompagnie in de tweede helft van de 16e eeuw uit Den Bosch naar Rotterdam is verplaatst, en dat de twee broeders Pieter en Eymbrecht hier weldra een bloeiende zaak dreven. Uit het huwelijk van Pieter met Annetje Maertens nu is Gerard, de vader van Catharina, geboren. In 1603 huwde hij Cornelia Jacobsd. Roos, de kleindochter van den bekenden burgemeester Jan Jacobsz. Roos, die in 1572 door de Spanjaarden, welke onder Bossu hier binnentrokken, vermoord is. Haar vader had heel wat land in Charlois, en we zullen zien, hoe Catharina later een deel van dit land, dat zij door erfenis had verkregen, aan haar kinderen kon nalaten.

Uit het huwelijk van Gerard van Berckel en Cornelia

1) Missivenboek, 7 October 1662.

2) Mr. R. Bijlsma. De lakencompagnie der Van Berckels.

Jacobsd. Roos zijn verschillende kinderen geboren: Petronella, die in 1628 met John Quarles huwde; Maria, die in 1631 met Paulus Verschuyre trouwde, welke later evenals zijn broer Johannes in de lakencompagnie werd opgenomen, Johan, de eenige zoon, die als vroedschap en ontvanger van Rotterdam een groote rol heeft gespeeld, en dien we later als ontvanger-generaal van Holland en West-Friesland aantreffen (hij huwde voor de eerste maal Elisabeth Prins, de dochter van brouwer Pieter Christiaensz., – uit welk huwelijk op 5 Juni 1632 Maria is geboren, de latere vrouw van Cornelis de Witt, ruwaard van Putten ¹⁾ – en voor de tweede maal Hillegonda van der Aa, de zuster van Willem van der Aa, den bekenden stadssecretaris); Anna, de vrouw van Johan Gael, en eindelijk Catharina.

Gerardt van Berckel stierf in 1634, en zijn vrouw overleefde hem zeven jaar. Dus is Catharina in 1648 reeds lang wees. Uit de trouwacten weten we, dat zij op de Nieuwehaven gevestigd was. Het lijkt niet onwaarschijnlijk, dat zij bij haar zwager Johan Gael, die daar van 8 Mei 1641 tot 18 Mei 1680 een huis ²⁾ bezat, inwoonde.

De woonplaats van Jacob Quack kort voor en na zijn huwelijk levert nogal wat moeilijkheden op. Hij woont volgens zijn trouwacte op het Westnieuwland, maar bezit er geen huis. Pauwels de Hulter daarentegen had er verschillende ³⁾. Het is niet onmogelijk dat Quack, althans vóór zijn huwelijk, bij De Hulter inwoonde of een huis van hem in huur had. Een contract heb ik er niet van gevonden. Wel staat vast, dat Quack nog jaren na zijn verblijf te Rouaan met De Hulter in goede handelsverhouding is gebleven. Nog van 20 September 1660 ⁴⁾ dateert een contract, door Quack voor De Hulter, die dan al in Amsterdam woont, met een paar Fransche harpoeniers afgesloten.

1) Verder: Gerard, 2 Augustus 1634; Gerrit, 1 September 1635, Adriaen 9 September 1639, Elisabeth 7 Mei 1638. Uit het tweede huwelijk van Johan van Berckel zijn geboren: Geraert, 11 Juni 1641, Adriana, 30 December 1642.

2) Nieuwehaven noordzijde, protocolnummer 3689. Het huwelijk van Catharina had plaats op 14 December 1648.

3) O.a. protocolnummer 4508.

4) Voor notaris Block, Notarieel Archief 731, fol. 171.

De woonplaats van het jonge paar is ons dus in de eerste jaren van hun huwelijk niet bekend. Jacob Quack, die als zoon uit een groot gezin wel niet al te veel rijke bezittingen gehad zal hebben, al kon hij zijn bruid dan als „morgengift” tal van mooie juweelen aanbieden, was er door zijn huwelijk met Catharina ineens bovenop. In het bezit van de bruid waren vier verschillende stukken land in Charlois ¹⁾, die, zooals de gifteboeken aanwijzen, respectievelijk op 25 Augustus 1608 en 2 Juni 1610 door haar grootvader Jacob Jansz. Roos gekocht waren, en die zij dus wel door erfenis moet hebben verkregen. De testamenten van Gerardt van Berckel en Cornelia Jacobsd. Roos geven evenmin als hun boedelscheiding eenig licht, daar ze op een onderhandsche acte terugwijzen ²⁾.

Op 31 Augustus 1651 kocht Quack een huis van de erfgenamen van burgemeester Nobel, gelegen Haringvliet zuidzijde ³⁾, en ging er met Catharina en hun dochttertje Adryana, geboren 2 December 1649, wonen. Zooals uit het nalatenschap-contract van Catharina (Weeskamer 3 September 1661) blijkt, stond dit huis ook op haar naam. In de volgende jaren werden er nog vier kinderen geboren: op 7 Maart 1652 Gerard, die echter in Mei weer stierf, op 18 Mei 1653 Gerard, op 22 April 1655 Adryaen, en op 1 Maart 1657 Cornelia.

Onder de getuigen treffen we o.a. Johan van Berckel en zijn tweede vrouw Hillegonde van der Aa aan.

Aan den koop van het groote huis aan het Haringvliet zullen Quacks eierzuchtige plannen niet vreemd zijn geweest. Met zijn vijfjarig poorterschap zou de vroedschap voor hem openstaan. Reeds was hij in 1652 en 1653 tot luitenant van de schutterij gekozen, en in 1654 wordt hij voor het eerst tot schepen benoemd. Het is duidelijk, dat zijn levendige geest aan het koopmanschap alleen niet genoeg zal hebben. En al wijzen talloze notarisacten in de volgende jaren uit, dat Quack wel altijd koopman is gebleven, zijn aandacht richt zich toch voortaan meer speciaal op het gemeenebest.

1) No. 101, 103, 140 en 87.

2) Voor notaris Vranck Jacobsz. Notarieel Archief 428, 429.

3) Protocolnummer 3968, koopprijs f 11.350.

Een groot deel van zijn tijd wordt in 1656 en volgende jaren in beslag genomen door de reederij op Groenland. In verschillende aardige, levendige acten over de walvischvaart en twisten tusschen harpoeniërs vinden wij zijn naam terug, en een deel van de ondervinding, die het hem mogelijk zal maken in 1665 Jan de Witt van raad omtrent de approviandeering van de vloot te dienen, heeft hij ongetwijfeld toen opgedaan. We zullen later zien, hoe hij hier zelf op wijst.

In Rotterdam was Quack intusschen een persoon van gewicht geworden. In 1655 was hij herbenoemd als schepen. En reeds van 1650 af begint hij zich te wijden aan de zaak, die zijn levenswerk zal worden, aan de posterij, in de eerste jaren vooral de posterij op Antwerpen. Om de rol, die Quack hier gespeeld heeft, goed te begrijpen, zal het noodig zijn, ons eerst een beeld te vormen van den stand van zaken vóór zijn optreden ¹⁾.

Reeds sinds 1500 ongeveer was de Zuid-Nederlandsche post in handen van het geslacht Thurn en Taxis. Dit stamde uit Milaan, waar het 1237-1277 en 1302-11 onder den naam Della Torre het bewind voerde. Door de Visconti verdreven, vestigde Lamoral I zich in 1313 bij den berg Tasso op het gebied van Bergamo. Aan dezen berg is de naam Taxis ontleend. Op 1 Mei 1501 wordt een zekere Frans van Taxis „capitaine et maistre” der posten van Philips den Schoone. Had hij in het begin slechts het toezicht op de koeriers, van 1505 af voerde hij tegen een jaarlijksche vergoeding voor eigen rekening alle regeeringsdepêches van Brussel naar Duitschland, Frankrijk, Spanje en tijdelijk naar Gelder. Zijn contract werd herhaaldelijk uitgebreid, en nog bij zijn leven werd zijn neef Johan Baptista tot zijn opvolger benoemd. Deze werd op zijn beurt door zijn zoon Leonard opgevolgd. Die Leonard kreeg van Karel V den titel „chief et maistre général de nos postes” en na Karels dood werd er lang over gekibbeld, of dit „nos” alleen voor de Nederlanden of ook voor Duitschland gold. Het laatste werd aangenomen en zoo werd de band tusschen de postmeesterschappen van de Nederlanden en Duitschland gevormd. Leonard vervoert

1) Zie mr. J. C. Overvoorde, *Geschiedenis van het postwezen in Nederland vóór 1795*. Leiden. A. W. Sijthoff, 1902.

voortaan ook particuliere brieven; de bodenposten van stad tot stad blijven echter voorloopig naast de Taxische post bestaan. Door strubbelingen, die het gevolg van den opstand waren, breekt de bloeitijd van de nieuwe post eerst op het einde der 16de eeuw aan, na de volkomen onderwerping van de Zuidelijke Nederlanden aan Spanje. Bepalingen van 13 November 1600 en 1 September 1609 beschermen voortaan de Taxische posten tegen derden, maar het bodenwezen wordt herhaaldelijk en met nadruk vrij verklaard, wat een dubbelslachtigen toestand en vele moeilijkheden ten gevolge heeft, o.a. een ernstigen opstand in Antwerpen in 1657. In de Noordelijke Nederlanden had het bodenwezen zich tamelijk uitgebreid. Ook hier ontstaan, maar later dan in het Zuiden, postmeesterschappen. De postmeesters worden meest oorspronkelijk bestemd voor het vervoer van die brieven, waarvoor geen bepaalde bode of schipper was aange- steld. In andere gevallen worden eenige bodenambten tot een postmeesterschap samengevoegd, of houdt de postmeester zich alleen met het bestellen van de brieven bezig.

Het is niet te verwonderen, dat deze postmeesters aansluiting met de groote buitenlandsche post, met die van Taxis, zoeken. In 1649 krijgt Hendrik Jacobsz. van der Heyden, postmeester te Zevenbergen, octrooi voor het vervoer van de Zuidhollandsche brieven naar Antwerpen. Den 4den Maart 1649 maken de burgemeesters van Rotterdam zijn benoeming tot postmeester bekend. De commissie dateert al van 1 Maart. Van der Heyden is aan een bepaalde reisroute gebonden. Hij zal de reis doen, „leggende sijn ordinaris rijpadt op ende door de stadt Zevenbergen tot op het veer aen het Keyzers Gors, alwaer hij gehouden sal sijn te stellen een veerhuys ende een veerman, voorsien van ligt voertuig, alsmede bij storm een stormschuyt wel voorsien van alles. Van daer bij tijde van vloed op de Kil ende bij tijde van ebbe op het Nieuwe Sas, ofte het Sas van Strijen, ende vandaer voorts regelregt de naeste weg op onze voorsz. stadt van Rotterdam”. En later lezen we: „des hij altoos gehouden sal blijven, gelijk hij hem daertoe verpligt hout mits desen, sijn voorsz. padt niet te verleggen, neen maer ter contrarie hetselve altoos stricktelyck ende punctuelijck te onder-

houden door ende op onze stadt van Rotterdam, alwaer hij ordre heeft, omme bij dage ende bij nagte voortgeholpen te werden”.

Inderdaad schijnt Hendrik Jacobsz. van der Heyden zijn ambt in die eerste jaren goed te hebben waargenomen. In een brief van 1 Juni 1650 aan Lamoral van Thurn en Taxis, den „postmeester generael van Sijn Coninclijke Majesteit van Spagnien” geven de Rotterdamsche burgemeesteren hoog van hun postmeester op. „Henric Jacobsz. van der Heyden, rijder met de post tusschen dese stadt en de stadt Antwerpen, heeft ons bekent gemaect, dat hij in tien uyren des somers ende in twaalf uyren des winters de reys can doen tusschen voorsz. respectie steden ende sulx dat de brieven van Vranckrijk, comende des Dinsdachs of Woensdachs tot Antwerpen, van daer bij hem alhier tot Rotterdam connen gebracht werden soo goet tijts, dat deselve des Donderdachs na middach te drie ure beantwoort van hier op Antwerpen weder connen afgesonden werden omme des Vijdachs noch tot Antwerpen aen de porterie te wezen, ende dan voorts op Franckrijk ende elders bestelt te connen werden”.

Pieter Barthelomeus, de bode op Antwerpen heeft, „verclaert t' gunt voorsegt is seer wel doenlik te sijn, ende voor soo veel hem aengaet daer niet tegen te hebben”. Burge-meesteren verzoeken Taxis nu, goed voor de onmiddellijke opzending van de Fransche brieven te zorgen, opdat alle brieven, die „herwaerts aen geadresseert sijn” „sonder eenig retardement mogen afgevaerdicht ende aen den voorsz. Van der Heyden ter hande gestelt werden, omme alhier aen den voorsz. Pieter Barthelomeus overgegeven te werden”.

Van der Heyden, de postmeester, reist dus blijkbaar tusschen Antwerpen en Rotterdam heen en weer, terwijl de Antwerpsche bode, Pieter Barthelomeus, voor de bestelling zorgt. In dezen tijd is het werk nog niet volgens vaste wetten tusschen bode en postmeester verdeeld, zooals we reeds zagen; in elke stad is het anders. Op den toestand in Rotterdam werpt de brief aan Taxis een helder licht.

Taxis heeft zich niet gehaast om op den brief van de Rotterdamsche burgemeesteren te antwoorden. Daar de post-

zaken dezen heeren echter zeer na aan 't hart liggen, dringen ze den 27sten Juni 1650 op een spoedig antwoord aan. Ze zetten het nut van de zaak nog eens duidelijk uiteen en beloven eenige menschen te zenden, die mondelinge toelichting zullen geven. Een brief van gelijken inhoud ging reeds 6 Juni naar de Antwerpsche magistraat ¹⁾).

De drie heeren, die het postplan van Van der Heyden met het woord zouden steunen, waren Rochus Parve, Henric de Haes, en onze vriend Jacob Quacq. Het is de eerste keer, dat wij zijn naam in postzaken ontmoeten. En, – son coup d'essai fut un coup de maître. Reeds 3 Juli 1650 komt een contract met Taxis tot stand. Deze machtigt Van der Heyden, zooals uit een brief van dien datum aan de Rotterdamse burgemeesteren blijkt, „door de bequaemste middelen de bovengenoemde courriers ende boden (d.w.z. die van Taxis zelf) behulpzaam te wezen”.

En weldra volgt nu een contract van Van der Heyden met de boden Pieter Engels van Rotterdam, Abel van Wes en Jan van Loon van 's-Gravenhage en Abraham de Molijn van Leiden, waarbij wordt bepaald, dat Van der Heyden met ingang van 14 Juli 1650 alle brieven van en naar Antwerpen zal vervoeren. Hiermee was de Antwerpsche post op pooten gezet. En de rol, die Quack en Van der Heyden hier gespeeld hebben, is teekenend voor heel hun verder leven. Van der Heyden heeft het oorspronkelijke denkbeeld, Quack schip-pert met geduld en energie de zaak voor elkaar.

Er waren nu heel wat personen bij die Antwerpsche post betrokken. De bode en de postillons, de postmeester en de brievenbestelster (over deze laatste straks nader), moesten allemaal hun werk doen, en goed ook, als de grootst mogelijke snelheid, „tot beneficie van de wedersijtsse commercie ende correspondentie”, bereikt zou worden. Het verwondert ons dan ook niet reeds op 14 Juli 1650 te lezen, dat de burgemeesters hebben „gecommitteert sinjeure Jacob Quack ende Rochus Parve tot commissaris over de ambten van bode,

1) En een andere van 27 Juni naar een zekere mevrouw Roelants te Antwerpen, „omme met UEd. te spreekken ende te verhandelen van seeckere saken aengaende de posterie”. Het is mij niet duidelijk, wat deze dame er mee te maken had.

postmeester ende bestelster van brieven van dese stadt op Antwerpen, reciproquelijk, omme het werck van deselve in behoorlijcke orde te doen houden ende voorts omme alle differenten desen aengaende, soo onder deselve als onder deselve ende coopluyden deser staat rijsende, sooveel in haerluyden is, te assopieren ende te accommoderen, ende in cas tselve door haer niet bequaemelijck soude connen geschieden, de saecken te brengen aen Burgemeesteren voornoemd”.

Zoo had Quack dus een vaste betrekking aan de post gekregen, en hij heeft die tot Parve's dood ¹⁾ met hem en daarna (van 24 Januari 1658 af) met Johan Hennekijn vervuld.

Aan geschillen zal het den beiden commissarissen, vooral in het begin, toen de posterij op Antwerpen nog zoo weinig geconsolideerd was, wel niet hebben ontbroken. Wij kennen alleen de twisten, die zij met z'n tweeën niet „bequaemelijck” konden oplossen, en die dus voor burgemeesteren kwamen. Reeds in 1655 is het zoover. Dan verschijnen Henric Jacobsz van der Heyden en Hendrick van Rande, die Pieter Engelsz. op 30 October 1652 als bode op Antwerpen heeft opgevolgd, voor burgemeesteren. De twist woedt natuurlijk pecuniae causa, en de vroede vadersen besluiten, dat „Henric Jacobsz. van der Heyden jaerlijks sal trecken ende aen hem bij de voorsz. Van Rande sal werden uitgelevert de summe van drye en twintigh hondert ende vijftigh gulden, op soodanighe voet als voor desen”.

Hiermee is de zaak voorloopig opgelost, en eerst in December 1677 moeten burgemeesteren weer als arbiters optreden. Ellenlange bladzijden behandelen in de dikke resolutieboeken het proces, dat toen door Johan Danen ²⁾, sinds 30 Mei 1675 postmeester van Rotterdam, gevoerd werd met den bode Jean van Berckel, die op 7 Mei 1663 Henric van Rande opvolgde. De zaak kwam eerst voor het gerecht van Rotterdam, toen voor het Hof van Holland, en eindelijk

1) Rochus Parve was getrouwd met Jannetje Voorne, dochter van Jan Anthonisz Voorne en Quacks halfzuster Leentje. Hij stamde uit Den Briel, huwde 2 Juli 1641, en stierf 18 Sept. 1656 te Rotterdam.

2) De eerste postmeester na Quack was Jan Swinnas, van 6 Maart 1668 tot 30 Mei 1675.

zelfs voor den Hoogen Raad, en dreigde onopgelost te blijven, tot eindelijk de burgemeesters den Gordiaanschen knoop doorhakten.

Behalve de twisten tusschen postmeesters en boden op Antwerpen komen ook twisten met de bestellers voor.

Deze personen speelden in dien tijd een ver van onbelangrijke rol en een groot deel van de geldzaken werd aan hen overgelaten ¹⁾.

Het allerergst waren natuurlijk de verwickelingen met Taxis. Deze heer was doodsbang, dat zijn rechten zouden worden aangetast, en overtredingen hadden dan ook een verwoed protest ten gevolge. Als Van der Heyden in 1657 de Antwerpsche brieven niet aan het Taxische kantoor laat bezorgen, volgt reeds den 10den van die maand een booze brief aan de Rotterdamsche burgemeesteren. Eenmaal – in 1663 –, heeft Van der Heyden zelfs te Gent in arrest gezeten, wegens een poging om een directen dienst op Frankrijk in te stellen. De Staten van Holland besloten op 24 Juli schriftelijk te klagen bij den markies van Caracena, terwijl de leden van Amsterdam en Alkmaar gecommiteerd werden om mondeling hun bezwaren aan den Spaanschen gezant Gamarra uiteen te zetten. Met veel moeite kon hij door de vereenigde pogingen, door hen en den Amsterdamschen agent Sasburg aangewend, bevrijd worden.

De postdienst concentreerde zich in Rotterdam om het „postcomptoir”, dat door den bode op Antwerpen „ontrent de beurse” gehouden werd. Toen die bode het comptoir na korten tijd verplaatste naar het huis Het Postpaerd van de bestelster Maria van Loon ²⁾ in de Oostmolenstraat, waarvan deze sinds 17 Mei 1664 eigenares was – een huis aan den overkant vertoont nog een man te paard met een posthoorn in den gevelsteen ³⁾, – volgde weldra een hevig protest van de kooplieden. In een request van 20 Juli 1666 wijzen

1) 1677, 23 Juni. Proces van Jean van Berckel met Elisabeth Vlam, brievenbestelster.

2) Bestelster sinds 20 Maart 1652. Ook Maria's moeder Annetje Cornelis, had dit ambt bekleed. Maria was de weduwe van Jan Peurs. Overvoorde noemt als datum van aanstelling 4 October 1651.

3) Zie Briedé en Wiersum: Oude huizen van Rotterdam, Brusse's Uitgeversmaatschappij Rotterdam, 1915, blz. 26 en 28.

zij er op, dat de woning van Maria is „aen het Oosteynde van de stadt, ende sulc seer verre van de woonsteden van het meeste gedeelte van de supplianten, waardoor het dan seer moeylijc valt, sonderlingh bij wintertijde door regen, wint ende snee ende dat noch dicmaal laet in de nagt, de brieven aldaar te moeten bestellen ende ligten, omme welcke ende andere redenen meer syluyden supplianten te rade waren geworden haer te addresseren aan Uwe E. E. Grootachtbaren, eerbiedelijck versouckende dat derselver goede geliefte mogte sijn den boode op Antwerpen te ordonnieren het comptoir van sijn brieven te houden ontrent de Beurse, ter plaetse daer het voor desen gehouden is geweest, ofte wel op sodanigher andere plaatse daarentrent, als Uwe E. E. Grootachtbaren best ende bequaemst sullen oordeelen”.

Nadat alle belanghebbenden gehoord zijn, wordt inderdaad aan Jean van Berckel geboden, „sijn comptoir te houden in de Loeresteg ontrent de Beurs (tegenwoordig Beurssteeg) en daar voorts enighe bossen te doen hangen ter plaetsen, die hem door de overluyden sullen worden aengewesen, om tot dienst van de coopluyden int bestellen van hare brieven gebruyckt te kunnen werden”.

Het doel, dat burgemeesteren bij al hun kleinere en grootere maatregelen beoogen, is natuurlijk de snelheid. Een bepaalde regeling wordt getroffen, om de brieven aan de Staten van Holland, die uit Engeland over Rotterdam komen, zoo snel mogelijk op te zenden (4 Juli 1652). Spoedig daarop, 28 Maart 1653, delibereeren de Staten van Holland over een voorstel van Van der Heyden ter bespoediging van de post op Frankrijk en 8 April besluit men hem nader te hooren.

Op den 4den Maart 1654 worden enkele vragen, door de Antwerpsche magistraat aan de Rotterdamsche burgemeesters gedaan, uitvoerig beantwoord. Aan de Antwerpsche boden wordt o.a. toegestaan, het antwoord op de door hen gebrachte brieven ineens mee terug te nemen, en verschillende maatregelen van algemeene orde worden getroffen.

Wat is de rol geweest, die Jacob Quack in dit alles gespeeld heeft? Uit zijn aanstelling tot postmeester, dateerende van 7 April 1663, waarop wij te zijner tijd terugkomen,

blijkt, dat hij voor dien tijd als overman bij de posterijen fungeerde. We mogen dus veilig aannemen, dat zijn invloed op de verschillende besluiten en regelingen niet onbelangrijk is geweest, al komt in die eerste jaren zijn naam in de verschillende acten slechts zelden voor.

Nu het brievenvervoer tusschen Rotterdam en Antwerpen zoo vlug en gemakkelijk kon plaats hebben, spreekt het vanzelf, dat ook personen de reis graag in korten tijd wilden afleggen. Het duurt echter tot 1661, eer de personenpost op Antwerpen geregeld wordt.

Jacob Quack had reeds ondervinding in deze richting opgedaan. Op 13 November 1660 melden de burgemeesters van Rotterdam aan die van Amsterdam, dat op 1 November bij de vroedschap een request is ingekomen van „Jacob Quack, schepen deser stadt, daer hij aen dese vergadering is te kennen gevende dat hij suppliant enigen tijt herwaerts sijn gedagten hebbende laten gaen, omme tot gerief ende commoditeyt van de coopluuyden ende voordeel van de gemelde commercie op een seer spoedighe wijze van hier te reysen nae Amsterdam ende van Amsterdam wederom binnen dese stadt”. De reizigers zullen met de schuit naar Delft gaan, en verder met overdekte wagens naar Amsterdam. De reis zal zeven uur heen en zeven uur terug duren, „in sulcker voegen, dat de coopluuyden tot Amsterdam drie uiren stil sullen zijn met dese conditie, indien de reyse in seven ende een half uiren niet en ware volbracht, dat sij in sulken gevalle maer half voerloon souden betalen”. Per persoon zal dit voerloon in 't geheel vijf gulden bedragen, en zelfs als er maar één reiziger is zal de schuit vertrekken op het door de vroedschap bepaalde uur, „precyse op het slaen van de clocke”.

Quack verzoekt, „alsoo sulx niet sonder groote costen ende naersticheyt sal connen gescieden”, hem en zijn nakomelingen dit ambt voor vijf en twintig jaar met uitsluiting van alle andere te geven, en, zoo hij zelf langer mocht leven, dan voor den tijd van zijn leven. De vroedschap wendt zich om raad tot de burgemeesteren, en deze richten zich nu op hun beurt tot Amsterdam. Waarschijnlijk is deze personenpost tot stand gekomen, en wel tot tevredenheid van burgemees-

teren, zoodat zij er 3 Mei 1661 ook toe komen, een dergelijk verkeer met Antwerpen te bevorderen. Op genoemden datum richten zij zich tot de Antwerpsche burgemeesteren met het bericht, dat zij reeds voor eenige maanden aan Jacob Quacq hebben toegestaan „tot voordeel van d'algemeene commercie ende gerieff der negotianten ende andere reysende luyden" elken dag een of meer wagens van Rotterdam naar Antwerpen en weer terug te laten loopen, belast met personenvervoer. Het reisgeld is voor één persoon *f* 20,-, voor meerdere *f* 10,- per persoon „ofte sooveel minder als bij hem (Quack) naer gelegentheyte van het succes van het voorsz. werck soude werden geraden gevonden". Als voorwaarde hebben zij gesteld – en dit is belangrijk – dat Quack zich ook met het brievenvervoer zou belasten. Deze laatste bepaling is in strijd met het contract van Van der Heyden van 14 Juli 1650. Waarschijnlijk zal die laatste, die zich al sedert 1659 druk met de Engelsche post bemoeide, en sinds 22 Juni 1660 postmeester van Amsterdam op Engeland was, niet ongaarne een deel van zijn werk op andere schouders hebben geladen. Van een protest blijkt althans niemandal.

De Amsterdamsche en de Antwerpsche personenpost zijn dus bijna gelijktijdig ontstaan.

De Rotterdamsche burgemeesteren hebben aan Antwerpen verzocht „het voorsz. soo nuttige en noodige werck niet alleen te begunstigen, maer oock tot d'uytvoeringe van het-selve te contribuieren". Zoo gedienschtig hebben de Antwerpsche heeren zich hierin echter niet betoond. Reeds 16 Juli 1661 klagen die van Rotterdam er over, dat Jacob Quack zijn wagens wel te Antwerpen mag ontladen, maar dat hij ze, zonder nieuwe vracht ontvangen te hebben, weer naar Rotterdam terug moet laten rijden. Quack, die toch al „excessive groote kosten tot onderhoudingen van het voorsz. postveer moet supporteeren", kan den dienst zoo niet doen voortgaan. De Rotterdamsche heeren dringen er op aan, hem ook vracht van Antwerpen naar Rotterdam te laten vervoeren, daar immers „d'equiteyt ende billyckheyt, mitsgaders het algemeene volckerenregt onder alle geciviliseerde volckeren in observantie sijnde dicteert ende medebrenghet,

dat diegenen dewelcke op eenige plaatse geladen comen, van daer weder met vragt mogen afrijden”.

En 9 November is er alweer wat anders aan de hand. De Rotterdamsche burgemeesteren klagen dan bij den markgraaf, de burgemeesteren en het gerecht van Antwerpen, dat de Antwerpsche voerlui, „niettegenstaende aen haer seer redelijke conditien bij gemelde heer Quack sijn aangeboden, ten eynde sij haer mede in het berijden van het postwagenerck, bij hem op Uwe Ed. stadt aengesteldt, souden mogen laten gebruycken”, den postdienst zeer veel moeilijkheden in den weg leggen. Zij hebben zich in de loopende week niet ontzien een zekeren Henric Sluyter, die in dienst is van Quack, kwalijk te bejegenen, en hem zelfs te dreigen, de reis van de Antwerpenaren, die zich naar „Putten in 't marquisaet van Bergen op den Zoom” willen begeven, „omme sigh aldaer van de postwagens” van den voors. heer Quack te mogen dienen”, te beletten. De burgemeesteren van Rotterdam verzoeken hun Antwerpsche collega's „niet min ernst als vriendtlijck” dergelijke praktijken in 't vervolg te beletten.

Van de eigenaardige moeilijkheden, die de personen-post in die dagen ondervond, legt de acte, die wij hier voor de aardigheid bijna geheel laten volgen, een duidelijk getuigenis af.

Op 7 April 1662 verklaren voor notaris Dirk Block ¹⁾ Jacob Jansz. en Adriaen de Visscher, voerders van de postschuit van Jacob Quack, schepen van Rotterdam, „dat sy attestanten op huyden morgen tusschen vyf ende halff ses uyren syn affgevaeren met de voorsz. postschuyt van deser stadt met acht persoonen om deselve (hebbende getij goet ende de wint helder ende vrij favorable) te brengen aen de Moerdyck, alwaer sy attestanten naer alle apparentie voor elff uyren hadden connen wesen. Doch ontrent Yselmonde geconnen synde, ten ses uyren, hebben de voorsz. personen haer attestanten tegen wil ende danck gedwongen deselve aen lant te setten, seggende, dat sy wilden rijden ende niet varen, ende 't savons binnen Antwerpen mosten syn, waerop sy attestanten seyden, datt er beter kans was met deselve post-

1) Notarieel Archief 738.

schuyt haer eer aen de Moerdijck te leveren dan met de wage, doch dat de voorsz. passagiers geen reden willende verstaen seer baerden, synde twe personen die seyden van Gent te zyn, die 't meeste getier maechten, diverse anderen van de voorsz. acht waren weltevreden, seggende den enen 't is een treffelijcke saeck, ick hebben meermaele met de postwagen gereden ende hebben sy attestanten aldaer haer op den wagen geholpen om na de Pietershouck en soo voorts te geraecken". Ondertekend is deze acte door den notaris, de beide schuitvoerders en twee getuigen.

De verklaring van de Rotterdamsche burgemeesters omtrent de „excessive kosten", die Quack aan de post moest besteden, blijkt niet overdreven te zijn ¹⁾. In October 1662 is hij genoodzaakt den Hoogen Raad van Holland om brieven van cessie te vragen. Uit het epistel van 11 October 1662, waarin de Rotterdamsche burgemeesters dit verzoek ondersteunen, is ons de datum van Quack's poorterschap bekend.

Nog andere slagen treffen Quack in deze jaren. Zijn vrouw Catharina sterft in 1661, en Quack blijft met vier kinderen, waarvan het oudste pas twaalf jaar is, achter. Voor de weeskamer wordt op 3 September 1661 een contract van nalatenschap gesloten tusschen Quack en zijn zwager Johan van Berckel, voogden over de kinderen. Behalve het huis op het Haringvliet, dat Quack reeds 8 April 1662 voor f 15.000 aan Eeuwout van der Horst verkoopt ²⁾, laat Catharina twee schepen na, waarvan Quack er een „staende huwelijks" had aangekocht ³⁾, en verder een zesde deel van de opbrengst van het galjootschip „de Eendracht, daer Floris Jacobsz schipper op is", door Quack op 17 October 1661 aan Floris Jacobsz Buyrman, voor rekening van Sr. Jacob Gijblant, verkocht. Voorts bevat de boedelinventaris een graf

1) Het kostte eenige moeite, om een regeling te treffen met de marktschippers van Dordt, Haarlem, Leiden, Amsterdam, Gouda, Utrecht en Den Haag over het verdeelen van de porten tusschen hen en den postmeester. Deze regeling kwam 14 April 1667 tot stand.

2) Uit de erfenis van Gerardt van Berckel verkoopt Jacob Quack resp. 19 October en 23 November 1657 twee huizen aan Blommersdijk.

3) Een hoekerschip verkoopt Quack op 27 October 1661, met authousatie van weesmeesters aan Sr. William Marsingel voor 2400 carolus guldens, op naam van zijn kinderen.

n°. 86 in de Prinsenkerk, ruim 5116 gld. aan contanten uit haar moederlijke erfenis en heel wat lijfgoed en juweelen. Van het land in Charlois is in deze acte geen sprake, wel in de latere rekeningen over de goederen der kinderen. Er is nl. reeds een inventaris van de bezittingen van Catharina voor haar huwelijk, alleen wat zij later heeft aangekocht wordt in het contract genoemd. De pachten, die van het land nog te wachten zijn, komen wel in de acte voor.

Waarschijnlijk is het plotseling ontnemen van het beheer over een zoo groot kapitaal een van de oorzaken geweest, die Quack finantieel geknakt hebben. Hij heeft zijn kinderen reeds begin 1663 of eind 1662 uit huis moeten doen, en ook na zijn tweede huwelijk heeft hij ze niet meer bij zich genomen. Op hun woonplaatsen en hun verderen levensloop kom ik aan het eind van dit opstel terug.

Wij spraken daar van Quack's tweede huwelijk. Op 13 December 1664 vermeldt het trouwregister het huwelijk van „Jacob Quack, oudschepen dezer stede, weduwnaar van Catharina van Berckel, wonende op den Schiedamschedijk, met Lysbeth Gerrits Draeck, jongedochter van Schiedam, wonende op de Leuvehaven". Er werd attestatie gegeven op Charlois, om daar op bovengenoemden datum te trouwen. Hoe Quack opeens op den Schiedamschedijk kwam te wonen, is ons onbekend.

Ook van de woonplaats van Lysbeth Gerrit, op de Leuvehaven weten we niemendal, haar heele figuur is ons trouwens niet erg duidelijk ¹⁾.

Quack heeft uit dit tweede huwelijk nog twee kinderen gehad. Het oudste, Jacob, werd 30 September 1665, het tweede Catharina, 5 Augustus 1667 geboren. We mogen waarschijnlijk uit het feit, dat Quacks voorkinderen buitenshuis in de kost bleven, afleiden, dat de verhouding met de Van Berckels niet erg rooskleurig was. De kinderen konden immers veel goedkooper in eigen huis worden opgevoed.

1) Wel weten we gelukkig, dat ze den naam „Draeck" niet aan haar eigen charmes te danken had. Er leefde in dien tijd in Schiedam ook een Harmen Gerritsz. den Draeck, die vermoedelijk een broer van Lysbet zal geweest zijn. Zie A. H. A. M. Roelants. Het Gulden Boek van Schiedam, Amsterdam 1900.

Misschien vreesde men, dat Quack de finantiën van zichzelf en zijn kinderen niet streng genoeg gescheiden zou houden, en wilde men aan die dure posterijen niets meer besteden. De 5116 guldens, die Catharina uit haar moederlijke erfenis aan haar kinderen had nagelaten, zijn door haar weduwnaar nooit uitbetaald, en ook het zesde deel van de opbrengst van de galjoot „de Eendracht” wordt in de latere rekeningen alleen pro memorie genoemd. Geen wonder, dat de Van Berckels meenden, dat het nu maar eens uit moest zijn!

Ook Lijsbeth had de rijkdommen van haar man niet veel vergroot. Op 28 November 1664 worden door hen voor notaris Basteels ¹⁾ huwelijksche voorwaarden opgemaakt en uit den boedelinventaris van 10 April 1668 blijkt, dat zij niet veel meer ten huwelijk bracht dan haar lijfgoed en enkele sieraden, benevens de som van tweehonderd carolusguldens, „soo bij haar geërft als verdiende hueren”. Quack daarentegen had behalve zijn lijfgoed een complete inboedel, grootendeels bestaande uit dekens, gordijnen en kleeden, bedde- en tafelgoed, ja zelfs uit luiermatten en vrouwekleeren en een groote hoeveelheid tinwerk, koperwerk, blikwerk, ijzerwerk, aardewerk en houtwerk.

Een aardigen kijk op Quacks ontwikkeling geeft het lijstje van zijn boeken, dat ik hier in zijn geheel laat volgen:

„Een bijbel in folio,
De wercken van Plutarchus in 't frans,
Inventaire generael de historie de franc (sic.!)
Diversche stucken van de Royne Mere (sic.!)
De wercken van Zeneca,
Een beschryvinge van de keyzers,
Joseph Hal, in 't latijn, (Engelsch moralist 1574–1656).
Acht à nege boecken in quarto,
Noch eenige cleyne boeckjes”.

Het is in den tijd na het overlijden van Catharina, dat Quack een belangrijk persoon begint te worden, en vooral, dat hij zich meer speciaal op de post gaat toeleegen. Tot nu toe is hij evenzeer schepen, koopman en reeder als „postman” geweest. In het kerkelijk en maatschappelijk leven van Rotterdam speelde hij een rol. In 1657 en 1658 vin-

1) Zie Archief van de Weeskamer 456, fol. 50

den we hem als ouderling genoemd, in 1660 en 1661 wordt hij voor de derde en vierde maal schepen. In 1657 is hij commissaris van het waterrecht, in 1659 brandmeester. Op 8 October 1654 wordt hij met Rochus Parve voor een jaar gecommitteerd als commissaris van 't veer van Rouaan, en op 1 October 1657 vinden we zijn naam naast dien van Jean Hennekyn genoemd in bepalingen over een nadere regeling van dat veer ¹⁾).

Maar na 1660 staat de Engelsche post in het centrum van Quacks belangstelling. Voor we verder gaan, zal het dus noodig zijn, te onderzoeken, hoe het vóór dien tijd met deze afdeeling van de posterijen stond.

De post op Engeland ging tot de afscheiding van Spanje over Antwerpen, en werd beschouwd als afhankelijk van het Taxische monopolie. Reeds in 1630 had de postmeester van Dover gedacht aan een directen dienst op Nederland, doch dit was op den tegenstand van Spanje afgestuit. Na 1648 nemen deze plannen weer vasteren vorm aan, hoewel de vrede van Munster het Taxische monopolie ongeschonden laat.

Het is onze oude vriend Hendrik Jacobsz. van der Heyden geweest, die deze plannen ten uitvoer heeft gebracht.

Op 9 Augustus 1659 stuurt hij een adres over de Engelsche post aan de Amsterdamsche burgemeesteren en een contract komt tot stand ²⁾. Hij zal zoo snel mogelijk brieven van Londen naar Amsterdam en terug brengen. De brieven, die Vrijdag uit Londen gaan, zullen Dinsdag in Rotterdam wezen. Van de brieven, die slechts tot Amsterdam gaan, zal hij het heele port, „eenen enkelen brief genomen op agt stuyvers, dubbele ende pacquette naer avenant”, ontvangen, waarvan echter later voor het bestellen in de stad een tiende

1) Zij beloven bij die regeling, dat bij gebrek aan inladende schepen „datelyck naer het afleggen van de laetsten inlaeder een bequaem schip aen de beurt gelegd sal werden; om alderhande waren inne te laden, ende aff te vaeren binnen den tijt van 21 achtereenvolgende dagen met dien verstande, dat geduerende de een en twintigh daegen, dat ons schip uyt crachte deses aengelecht sal werden, bij geenige andere schippers goederen op Rouaen ingenomen sullen mogen werden”.

2) Zie Aitzema, Saken van staet en oorlogh IV, 985.

part zal afgetrokken worden. Voor de brieven die verder gaan krijgt Van der Heyden slechts het port tot Amsterdam, de rest komt aan de burgemeesters „of aan die daartoe van haar agtbare werden gestelt”. De brieven uit Hamburg of andere Duitsche steden naar Londen betalen hun geheele port aan het Amsterdamsche comptoir, dat daarvan een vierde part aan Van der Heyden geeft, nadat een tiende part van wege 't recht van bestellen daarvan is afgetrokken. Als Van der Heyden zich aan dat contract houdt, zal hij het ambt tot zijn dood bekleeden en zijn zoon na hem. Hij moet zijn brieven in een „geslote male” vervoeren tot Wensveen (Waddingsveen) of Alphen toe, waar de maal onder toezicht van een door de burgemeesteren van Amsterdam benoemd persoon zal worden geopend. De brieven zullen dan verder gevoerd worden naar hun respectievelijke adressen. „Ende verbindt sig de voorn. Van der Heyden ook by desen de voorsz. brieven hier tot Amsterdam behoorende alsoo vroeg te sullen doen bestellen of leveren als in eenige andere stadt of plaetse”. De bedoeling was natuurlijk: liefst een beetje vroeger!

Op 8 Augustus 1659 wendt Amsterdam zich tot mr. Willem van Nieuwpoort, raad en rentmeester van Noord-Holland en pensionaris der stad Schiedam, gezant van de Staten-Generaal in de Engelsche republiek, te Londen, met opdracht „dat hij by diegene, die aldaer (in Engeland) de directie en gezag over de posten is aanbevolen het verzoek dat de voorn. Van der Heyden doen sal om de voorbedoelde qualificatie (van postmeester-generaal in Engeland) te bekomen, met alle goede ende bequame officiën gelieve te secunderen”.

Nieuwpoort antwoordt de burgemeesteren op 14 November 1659. Hij heeft aan het verzoek voldaan, en legt verslag af van zijn bemoeiingen. Personen, die invloed op de post in Engeland uitoefenen, hebben hem geraden vaste paardenposten van Amsterdam tot Sluis in Vlaardingen te doen instellen, en goede postschuiten te doen inrichten. Hij heeft geantwoord, dat meer dan dertig paarden en drie hoekers „met gaeuwe zeeluyden gemant” klaar liggen. De vrees, dat de koning van Spanje dezen postdienst zal tegenwerken,

weerlegt hij door erop te wijzen, dat de post van oudsher tot de regalia behoort en dat een vreemde soevereïn daarop geen invloed kan of mag uitoefenen. Hij krijgt dan ook de belofte, dat men het werk „naer behooren sal bevorderen”, zoodra de regeering in Engeland gestabiliseerd zal wezen. Verder stelt men hem voor, de brieven van Engeland op Bremen, Hamburg en de Oostersche kwartieren voortaan ook over Amsterdam en niet langer over Spaansch gebied te verzenden.

Op 4 December 1659 volgt een nieuw epistel van de bestuurders van Amsterdam aan Nieuwpoort. Zij verklaren alles voor het plan betreffende de Oostersche brieven te voelen, en beloven om, mocht het ten uitvoer worden gebracht, voor spoedige verzending zorg te dragen. Natuurlijk volgt een verzoek aan Nieuwpoort om de goede zaak te blijven bevorderen.

Het succes blijft niet uit. Reeds den 31sten van dezelfde maand kan Nieuwpoort de benoeming van Van der Heyden tot postmeester-generaal van Engeland, Schotland en Ierland berichten. Hij moet daarvoor echter een jaarlijksche pacht van £ 20.000 betalen, waarvan £ 5000 binnen enkele dagen. Daar de toestand in Engeland zeer onzeker is en men op deze £ 5000 absoluut staat, schrijft Nieuwpoort reeds op 2 Januari 1660, dat hij op de innige smeekbede van Van der Heyden heeft besloten „hand over hert te leggen”. Met behulp van eenige vrienden in Engeland heeft hij het geld voorgeschoten. Hij verzoekt nu aan Amsterdam een acte van indemniteit.

Voorloopig gaat alles van een leien dakje. Op 22 Juni 1660 benoemt Amsterdam Van der Heyden tot postmeester op Engeland en 16 Juli volgt Rotterdam.

Reeds 5 April 1660 had Van der Heyden een voorloopig contract met George Robinson, postmeester-generaal in Engeland, gesloten, dat echter geen resultaat had, omdat Robinson zoo spoedig door Scot werd vervangen. Deze bleek reeds dadelijk veel voor de zaak te voelen, en de vastere toestand van de Engelsche staatszaken maakte de benoemingen van 22 Juni en 16 Juli mogelijk. Een duidelijk contract met Engeland liet zich echter nog wachten.

Een punt van gewicht waren natuurlijk de geldzaken. Op

24 Juli 1660 machtigt ¹⁾ Van der Heyden Christiaan Offenberch, om uit zijn naam in Amsterdam en andere groote Hollandsche steden porten in ontvangst te nemen en voorloopig ten behoeve van de Engelsche post 12000 car. gulden te negotieeren. Van der Heyden stelt zich met zijn persoon en goederen en met de inkomsten van de posterijen aansprakelijk.

Intusschen is de nieuwe postdienst al in beweging gebracht. Van 31 Juli 1660 dateert een brief van eenige Londensche kooplui, die er hun tevredenheid over betuigen. De Hollandsche brieven komen niettegenstaande eenige „stilten ofte contrarie van winden” reeds Dinsdags aan, en ook de Hamburgsche en Oostersche brieven arriveeren veel sneller dan vroeger. Zij verzoeken dus Van der Heyden te laten continueeren.

Het is omstreeks dezen tijd, dat onze vriend Quack op het tooneel verschijnt. Het eerste bewijs, dat de postzaken hem gaan interesseeren, is van 19 Juni 1660. Hij schrijft dan een brief aan niemand minder dan Johan de Witt ²⁾, waarin hij hem verzoekt het plan van Van der Heyden, tot „het transporteren van de brieven tusschen Engeland ende desen Staet op veel spoediger en secuyrder manier als voor desen noyt is gepractiseerd”, nog eens uitvoerig met Nieuwpoort, die juist in Nederland is, te bespreken. Waarschijnlijk was Johan de Witt geen vreemde voor Quack. We hebben immers al eerder gezien, dat de vrouw van Cornelis de Witt een nichtje was van Catharina van Berckel, die in Juni 1660 nog leefde. En we moeten ook niet vergeten, dat Jan de Witt slechts voor het nageslacht zoozeer boven zijn tijd uitsteekt, en dat een lid van de Rotterdamsche schepenbank een raadpensionaris van Holland eer als gelijke dan als meerdere beschouwde. Trouwens in dezen tijd wordt de aandacht van den raadpensionaris vaker op de post gevestigd. Iemand, (waarschijnlijk Wicquefort) wijst in een memorie op de fout, die men begaan heeft, toen men in 1648 bij den vrede van Munster het postmonopolie van Taxis heeft laten bestaan, „le droit des postes étant un régale, et inséparable de la souveraineté”. De opsteller van de memorie is er zeer voor,

1) Voor notaris Vink te 's-Gravenhage.

2) Brieven aan Johan de Witt, uitg. Fruin & Japikse I blz. 312.

de brieven in 't vervolg niet meer over Antwerpen te laten gaan, en somt daar de voordeelen van op:

I. De graaf van Taxis zal zonder de porten van de Engelsche en Fransche brieven niet meer in staat zijn, bureaux en commiezen in Noord-Nederland te onderhouden. II. Men zal de brieven sneller (in vier dagen) ontvangen. III. De post zal tweemaal per week kunnen gaan. IV. De port zal verlaagd kunnen worden voor particulieren, terwijl V. de brieven van den Staat geheel vrij zullen zijn, behalve, wanneer de staten de post aan een particulier persoon willen overlaten „et veulent donner une pension perpétuelle de deux mille escus à celui qui l'establira et faire les premiers frais de l'établissement”. De inzender wijst er op, dat hij deze zaak met Pieter de Groot, toen pensionaris van Amsterdam, besproken heeft.

Op 9 Augustus 1660 werd eindelijk een officieel contract gesloten tusschen Van der Heyden en Henry Bishop, postmeester-generaal van den koning van Engeland, waarbij de post op Engeland officieel geregeld werd. Ook Johan Wildeman en Willem Sickenson namen eraan deel. Op 15 en 16 Augustus werd dit verdrag, dat den bestaanden toestand stabiliseerde, nog wat uitgebreid.

Het meest kenmerkend voor de Engelsche post in dezen tijd is het voortdurend geldgebrek, waarmede de postmeesters te kampen hadden. Op 2 October leent Van der Heyden *f* 10.000 à 4 % van een Rotterdamsche dame, Hester van Coulster ¹⁾ waarvoor Quack zich borg stelt ²⁾.

Ook op 29 Juni 1661 machtigt Van der Heyden Offenberch nog eens om *f* 12.000 te lichten.

Op dertig December 1661 betreft Van der Heyden de Rotterdamsche burgemeesteren in zijn geldzaken. Hij deelt hun mede, dat hij „een importante somme van penningen onder speciael verbandt van de revenuen ende incompsten van de posterie tot synen lasten op incompsten heeft genego-

1) Hester van Coulster woonde aan de Leuvenhaven westzijde, „omtrent de Lovenbrugge,” no. 1387 B.

2) Dit geld wordt in termijnen afbetaald, vaak aan de brievenbestelster Maria van Loon. In 1716 is men bij met interest, maar *f* 6000,— zijn nog onafgelost.

cieerd" ¹⁾). Hij wil dat geld graag aflossen, en zoekt nu iemand, die die schuld wil overnemen, „mits hebbende be- hoorlycke verzeeking van de revenuen van de voorsz. postdienst". Als dit niet mogelijk mocht zijn, zou hij toch zijn crediteuren graag gerust willen stellen. Hij wil de in- komsten van de posterij doen ontvangen door iemand, die ze ineens aan zijn schuldeheeren zou uitbetalen. Hij verzoekt de burgemeesteren nu tot zulk een regeling mee te willen werken „ende oversulcx de bestelster Maria van Loon te belasten de porten der brieven van de voorsz. posterie alhier incomende, en die nu by den suppliant (Van der Heyden) werden genoten, aen de voorsz. syn suppleant crediteurs uyt te reycken ter voldoening van yeders respective schult ende achterwesen". Uit de apostille blijkt, dat de burge- meesters met dit voorstel meegaan.

Daarmee schenen de finantiën voorloopig geregeld te zijn. Maar een periode van rust zou niet aanbreken; een eens- gezinde samenwerking tot verbetering van de Engelsche post bleef ver te zoeken. Daarvoor waren de Vereenigde Provin- ciën niet vereenigd genoeg! De moeilijkheden, die Quack en Van der Heyden nu weer ontmoeten, spruiten voort uit den hevigen handelsnauwer tusschen Rotterdam en Amsterdam.

In Mei 1663 protesteeren eenige Rotterdamsche koop- lieden over de vertraging in de bestelling der Engelsche brieven, sedert Quack en Van der Heyden aan de Engelsche posterij zijn. De Rotterdamsche brieven worden niet zooals vroeger direct van IJselmonde naar Rotterdam, maar eerst met de Amsterdamsche naar Waddingsveen, „wesende ont- trent halfwegen Amsterdam", gezonden. Dit geschiedt „apparent tot contemplacie van de coopluyden van Amster- dam", terwijl de Rotterdammers daardoor worden „gefrus- treert van alle voordeel dat haer de natuyr ende de goede gelegentheyt voor desen placht te gunnen". Zij verzoeken de burgemeesteren, hierin verandering te brengen. Dezen heb- ben blijkbaar een poging in die richting gedaan, want reeds

1) *f* 4000 van de weduwe van Pieter Vos, *f* 4000 van mr. Lauers de Lange als voogd over Maria Hoos, *f* 4000 van mr. Eeuwout Blankert, *f* 2000 van Barber Andries, *f* 2000 van kapitein Blaeuw, *f* 1800 van mr. Goeree, *f* 3000 van mr. Weyte.

op 29 Mei 1663 vinden we een protest van de Amsterdam-
sche burgemeesteren tegen een nieuwe regeling die, zeggen
zij, „strydig soude syn tegen de goede correspondentie ende
nadeelig aen de onderlinge commersie”. Sterk mag dit
argument, dat met geen enkele bewijsvoering gestaafd wordt,
niet genoemd worden! Zij verzoeken in elk geval met hen te
confereeren, voor veranderingen worden aangebracht.

Deze conferentie (met den Amsterdamschen pensionaris
Rudolphi) heeft plaats, met het voor Rotterdam gunstige
gevolg, dat de brieven van IJselmonde af gescheiden ver-
voerd zullen worden. Rotterdam neemt hiermee echter blijk-
baar nog geen genoegen. Op 29 Augustus 1663 protesteert
Amsterdam ertegen, dat de Rotterdamsche brieven reeds
van Hellevoetsluis direct naar Rotterdam worden gevoerd,
wat dus strijdig is met het contract met Rudolphi. Rotter-
dam verlaat nu het rechte pad, door te beweren, dat dit con-
tract slechts provisioneel was bedoeld. Natuurlijk is Amster-
dam over deze draaijerij woedend. In een boos epistel wijzen
de burgemeesteren erop, dat „de goede trouw ende sinceri-
teyt in de handelingen tusschen nabuyrige steden meer
plaets behoort te hebben dan de subtielheyt”. Als Rotterdam
bij zijn dwaling volhardt, dreigen zij de brieven voor en van
Rotterdam niet meer met de pakketbooten, die zij bekosti-
gen, mee te voeren!

„Niettemin vertrouwende”, zoo besluiten zij zoetsappig,
„dat UEd. aan de goede correspondentie in desen soo veel
sullen defereeren, dat wy dese expediënten niet genoot-
saect sullen syn in 't werck te stellen, waarmede Edele,
erntfeste, wyse, voorsienige ende seer discrete Heeren, be-
velen wy U.Ed. in de protectie des Allerhoogsten, ende
blyven UEd. goede vrunden, burgemeesteren ende regeer-
ders der stadt Amstelredamme”.

Maar door het fluweelen pootje heen was de klauw ge-
voeld! Tot Maart van het volgend jaar komt Rotterdam op
de zaak niet terug en is blijkbaar zoo geïntimideerd dat het
toelaat, dat de Rotterdamsche brieven weer als van ouds met
de Amsterdamsche naar Waddingsveen gaan. En als de
Rotterdammers willen probeeren, hierin verandering te
brengen, wenden zij zich niet meer direct tot Amsterdam,

maar tot Franco Bisdommer, commissaris van de post te 's Gravenhage. In een brief van 25 Maart 1664 wijst Quack op het tijdverlies, dat voor Rotterdam het gevolg van deze regeling is. Hij stelt voor, de Rotterdamsche en Haagsche brieven direct van Hellevoetsluis over het eiland „Blanckenberch” (Rozenburg) en de Boondersluis naar hun bestemming te zenden, en wel tot Boondersluis tezamen en van daaraf gesepareerd naar Rotterdam en Den Haag. „Dit soude niet meer kosten, en Den Haech en Rotterdam beter contentement geven”. Quack verklaart zich bereid dit plan persoonlijk bij De Witt toe te lichten, en dringt 29 Juni nog eens op een proefneming aan ¹⁾.

Toen de postdienst op Engeland levendiger werd, en steeds meer brieven over Hellevoetsluis werden verzonden, bleek het noodig met den bode op Antwerpen, Jean van Berckel, een overeenkomst te sluiten. Deze kwam 17 Maart 1664 tot stand. Quack sloot die uit zijn eigen naam als postmeester van Rotterdam, en „voor sooveel des noot sy als last ende procuratie hebbende van den voorsz. Hendrick Jacobse van der Heyden, ordinaris postmeester tot Amsterdam ende gewezen postmeester alhier”. Quack en Van der Heyden kunnen de brieven, die met hun pakketboot van Rotterdam over Hellevoetsluis naar Engeland en terug gaan, niet zelf laten bestellen, en dus moeten zij, „aen deselve bode laten alle het voordeel ende de proffytten die syne voorsaten van de voorsz. Engelsche brieven altyd hebben genoten in sulcker voege, of die over Antwerpen bestelt werden”. Dat is natuurlijk onrechtvaardig, en dus wordt nu bepaald, dat Van Berckel in het vervolg van elken brief, die uit Engeland hier komt, als bodegeld drie stuivers zal ontvangen, welk bodegeld zal berekend worden van zijn aanstelling af op 7 Mei 1663. Hij zal dat geld tot zijn dood blijven trekken, maar als de porten van de Engelsche brieven lager mochten worden, zal ook zijn bodegeld „pro rata ende naer advenant” verminderen. Alle brieven van en naar Engeland zullen op het Rotterdamsch comptoir bezorgd worden. Het geld zal aan Van Berckel worden uitbetaald door Maria van Loon of haar opvolgster, „die oock tot dyen eynde te

1) Zie Brieven van Johan de Witt II blz. 180 vlg.

allen tyde ofte tsyner vermaninge aen hem het getal derselver brieven pertinentelyck sal moeten opgeven”.

De regeling van de Engelsche post consolideert zich dus steeds meer. Op 14 Juli schrijft Quack aan De Witt, dat hij het regeeringspakket voor het eerst direct aan den commissaris Bisdommer in Den Haag heeft gezonden, „opdat het Engelsche comptoir in Den Haech buyten prejuditie blyve”. Maar er komen steeds nieuwe strubbelingen. Een brief van Quack aan De Witt, van 17 Januari 1665, duidt op moeilijkheden met den Engelschen postmeester O'Neill, die weigert de door hem verschuldigde porten in Engeland te betalen, en eischt, dat de hem toekomende in Nederland door den graaf van Taxis in ontvangst genomen zullen worden. Quack schrijft, dat hij de porten, voor den Engelschen postmeester bestemd, gaarne wil betalen, aan den graaf van Taxis of wien ook, maar dat hij dan ook verlangt, dat de hem (Quack) toekomende porten van de brieven naar Engeland aldaar betaald worden. Ook ons lijken de eischen van den Engelschen postmeester O'Neill, nu de post al in dit stadium is, heel onredelijk en zwaar. Waarschijnlijk is de vijandige stemming tegen Nederland, die in Engeland begon te heerschen, aan dit alles niet vreemd. In nog enkele volgende brieven komt Quack op de kwestie terug. Een besluit van de Staten van Holland van 24 Januari 1665, om onderzoek te doen naar de daden van Taxis, moeten we ook in dit verband beschouwen.

Tot nu toe hebben we Hendrick Jacobsz van der Heyden altijd beschouwd als de hoofdpersoon in deze Engelsche postkwestie. Wel komt Quacks naam in den laatsten tijd meer en meer voor, wel is hij het, die met De Witt correspondeert, wel is aan hem de consolidatie van de postregeling te danken, maar Van der Heyden heeft in de finantiën den meesten invloed, het initiatief was van hem, en heel veel meer dan zijn zeer bekwame dienaar is Quack tot nu toe niet geweest. Maar in dezen tijd komt de ommekeer.

Hendrick Jacobsz. van der Heyden heeft niet de rustige energie en de zelfbeheersching die noodig zijn, om de zoo geniaal begonnen zaak tot een goed einde te brengen. Hij is niet opgewassen tegen de enorme finantieele moeilijkheden;

ook zijn levenswijze schijnt buitengewoon veel te wenschen te hebben overgelaten. In 1665 loopt de zaak spaak ¹⁾). Op 3 October van dat jaar vraagt Van der Heyden de voorspraak van de Amsterdamsche burgemeesteren bij den Hoogen Raad, dien hij om brieven van cessie zal verzoeken, 9 October koopen de burgemeesteren hem uit zijn eigen post ²⁾). En 14 November 1665 verklaart Frans Bruining, „secretaris van de kamere van de desolate boedels”, dat hij op 11 November als curateur is gesteld over den boedel van Hendrick Jacobsze van der Heyden. En daarmee is diens rol voor goed uitgespeeld.

Hoe zal het met de Engelsche post verder gaan? Reeds in December 1664 heeft Nieuwpoort, die zich zooveel moeite voor de zaak heeft gegeven, en zelfs zonder indemniteit van de regeering van Amsterdam 6000 £ sterling tegen 6 % aan Van der Heyden heeft geleend, aan De Witt verzocht, hem het contract over te doen of hem te begiftigen met f 30.000, voortvloeiend uit de baten. In een brief van 5 Januari 1665 aan Johan Halling, burgemeester van Dordt, bespreekt De Witt een plan van de Amsterdamsche gedeputeerden, „om haer te stellen in de plaetse van Hendrick Jacobsz. van der Heyden, wesende insolvent”. Amsterdam verplicht zich tot alles, wat Van der Heyden beloofd heeft, en wil gaarne contracten, die andere steden met hem gemaakt mochten hebben, overnemen.

De Witt belooft aan Halling, hem dit plan door Nieuwpoort nader te doen toelichten. Een zelfde brief gaat, met uitzondering van de clause over Nieuwpoort, naar Delft, Leiden en Rotterdam.

Het uitbreken van den tweeden Engelschen oorlog brengt al deze wenschen en plannen opeens op den achtergrond.

Op 4 Maart 1665 had Engeland den oorlog verklaard, en zelfs reeds lang voor dien tijd had, onder invloed van de dreigende uitbarsting, de belangstelling van de bevolking

1) 1664 zou waarschijnlijker zijn (zie het volgende). Ik ontleen echter 1665 aan verschillende acten.

2) Hij zal f 1260 ineens en f 800 jaarlijks zijn leven lang ontvangen, en mag dan absoluut geen rechten meer op eenige postinkomsten laten gelden, noch ook zijn zoon.

zich op de vloot geconcentreerd. Het is dan ook te begrijpen, dat men de berichten van de postboot, die nu in twee dagen heen en terug naar Harwich vaart, vol spanning tegemoet ziet. Op 12 Mei 1665 bericht Quack aan De Witt, dat hij op zijn reis noch Engelsche, noch Hollandsche schepen heeft gezien. In het vervolg van zijn brief beschrijft hij de onrustige stemming te Rotterdam: „Hier vallen dagelycx veel discourssen: De vloot moet in zee, de tijt loopt verder, d' Engelsche braveeren ons. Wye weet, soo de wint omloopt, wanneer men uytraekt, etc". Quack echter bewaart zijn onverstoorbare kalmte. „Doch ick hope", gaat hij verder, „dat men nyet uytgaen sal, voordat men volcomen claer is met de gedestineerde macht, en dat de wint soodanich dyenen zal, dat die van Zeelant en Texsel spoedich byeen connen syn". Hij voegt vergelijkende lijsten van de grootste schepen, van het geschut en het bootsvolk van beide naties bij zijn brief, en komt tot de aangename conclusie, „dat onse macht menschelyckerwyse gesproken, prevaleert". Gaarne zou Quack aan boord van elk schip zulk een lijst weten, wat „de couragie van d'onse nyet en sou verminderen. Doch den segen sullen wy genadelyck van den Heere verwachten", zoo eindigt hij.

Uit het begin van de brief blijkt ons, dat de pakketpost juist in oorlogstijd zeer nuttig is, „wegens de inspectie, dye sy ginder nemen, en de advysen, dye men door haer becomt" zooals Quack in een brief van 3 Juli opmerkt. Het is niet te verwonderen, dat hij heftig protesteert tegen een voorstel van Amsterdam, om deze post af te schaffen, en de brieven weer over Antwerpen te zenden, „tot contemplacie van den grave van Taxis", meent Quack schamper ¹⁾.

Een van de moeilijke opgaven voor de regeering was in dezen tijt, om de brieven van en naar de vloot zoo gauw mogelijk te verzenden. Nu had Quack reeds voor eenige iaren een zeetijdingendienst opgericht, gelijk uit een resolutie van de Wet van 22 September 1663 blijkt. Dit was ge-

1) Aan het eind van dezen brief beveelt Quack zijn neef Phillips van Almonde, luitenant, zoon van Pieter van Almonde en broer van raadsheer Adriaan van Almonde († 1660) aan De Witt aan. Conform noot 4 op blz. 128.

schied op verzoek van eenige Rotterdamsche kooplui, „te kennen gegeven synde hoe dat syluyden supplianten dickmaels groote schade ende nadeel quamen te lyden, omdat de schepen van alle Quartieren uyter zee komende, op het laetste van den vloed, ofte by stilte ende contrariewind by het eerste baecken omtrent den Briel ofte onderweghe op de Maese quamen te ankeren ende haer getyen aff te stoppen, soo dat d'selve dickmaels een geruymen tyt, jae vier en twintigh uyren ofte langer, in de Mase waeren, principalyck des winters by ysganck, eer men binnen de voorsz. stadt van haar arrivement de minste kennisse hadde, waerdoor oock, als d'selve schepen in het in- ofte uytseylen op de Crabbe ofte andere droogte in ongelegentheyte quamen te geraecken, de geinteresseerden niet tydighe genoeg konden geadverteerd ende derhalve soo spoedige order gegeven ende andere nodighe middelen besorcht worden, waerdoor dan de schade quaeme te vergrooten ende te meerdere schepen en de goederen verloren wierden”. Om dit alles te voorkomen, had Jacob Quack voorgesteld tusschen 's-Gravesande en Maeslandsluys voortdurend op het strand postillons en paarden gereed te houden, terwijl een postjacht bij het eerste baken in de buurt van Delft en De Lier of verder zeewaarts de uit zee komende of naar zee gaande schepen zou paaien, om van hen de namen van schippers en schepen en de plaatsen waar zij vandaan kwamen te vernemen. Het postjacht zou dan direct naar het strand zeilen en den postillon dit alles mondeling mededeelen, en deze postillon zou elken middag om vier à vijf uur naar Rotterdam rijden, en de namen van alle aankomen of vertrokken schepen op een bordje aan de beurs aanslaan ¹⁾. „Ende alsoo daertoe groote kosten souden moeten werden gedaen, oock vereyscht wierde vigilantie ende naerstigheyt, dat de gemelte supplianten tevreden waeren ende beslooten hadden, dat den voornoemden Jacob Quack daervorens soude genieten van yder schip komende van Vranckryck, Engeland, Hispaniën, Portugael, Schotland, Groenland ende andere Quartieren, t'sy gelaeden ofte on-gelaeden, ydere reyse, als volgt te weten van een schip groot hondert voeten ende daer beneden drye guldens, ende van

1) Zie voor deze zeezendingen de gravures bij Quack's postkaart.

een schip groot boven de hondert voeten zes gulden, doch dat de schepen, die met hout, kolen, ofte Noordsche last alleen gelaeden syn, halff geld soudén geven". Mochten de uit zee komende schippers den postillon hun vrachtbrieven of monsters van granen mee willen geven, dan zou hiervoor niets exta's in rekening mogen worden gebracht.

Sinds 22 September 1663 had Quack tot algemeene tevredenheid de zeetijdingen op deze wijze overgebracht, en het lag dus voor de hand, dat de regeering bij het brievenvervoer naar en van de vloot aan hem zou denken. Uit een brief van Quack aan De Witt van 27 October 1665 blijkt, hoe deze dienst geregeld was. De inkomende brieven van de vloot worden op de gewone wijze aan den postillon gebracht, die ze aan een zekeren Van der Bosch brengt, welke voor verdere verzending aan de regeering zorgt. De brieven naar de vloot worden door Van den Bosch aan den postillon gegeven. Deze rijdt er mee naar Maassluis. De molenaar van Maassluis geeft dan seinen aan het postjacht, die naar weer en wind verschillen: „Soo de molen vol maelt, soo vermindert hy de helft aan een wyeck, soo deselve geswicht waeyt, zoo neemt hy het seyl aen eene wyeck heel in, en soo 't stil is, dat deselve nyet en maelt, soo set hy een wyeck met het volle seyl recht omhoog, en soovoorts". Al deze seinen beteekenen hetzelfde. Op het zien van een dezer seinen zeilt het postvaartuig ¹⁾, dat Quack altijd op wacht heeft aan het Brielsche Hoofd, direct naar buiten tot op de hoogte van Delft en De Lier, en daar brengt dan de postillon de brieven voor de vloot aan boord, waarop het postvaartuig direct in zee gaat, om ze te bezorgen, wat veel tijd uitwint. Op 12 Juni 1666 wordt Quack, waarschijnlijk in verband met dit alles, van wege de Staten-Generaal tot commissaris, residentende te Brielle of Maeslandsluis, evenals Kuyff te Den Helder, benoemd. Reeds 14 October 1665 hadden de Staten van Holland een dergelijk voorstel gedaan.

Quacks diensten aan den Staat beperken zich niet tot het

1) Op 22 Juni 1667 huurt Quack uit naam van de Staten-Generaal hiertoe het galjootschip „De Grashaas" van Claes Ariensz. Mostertman voor f 507 per maand, „avarie naer costuyme van der see". Notarieel Archief 317.

brievenvervoer. Op 24 Juli 1666 besluiten de Staten van Holland alle van hun verwondingen herstelde matrozen te verwijzen naar „den commissaris Quack te Maeslandtsluys, om vervolgens door hem met advis-gallots, die van daer continuelyck ten minsten tot twee of driemaal ter weecke naer 's Lands Vloote werden afgevaerdicht, getransporteert te werden". Ook mogen „huysvrouwen, vrunden, sollicitours ofte andere bedienden (sic!) van de hooge Officieren ende Capiteynen" door hem ververschingen naar de vloot zenden, terwijl personen op de vloot Quack kunnen opdragen, iets voor hen te koopen, „met ordre ende aenwysinge by wien hem de penningen daertoe nodich gefurneert ofte gerembourseert sullen werden". Men zal ook admiraal De Ruyter dit besluit berichten. Op 5 Augustus 1666 zenden dezelfde Staten Quack uit, om van het eerste schip, dat hij tegenkomt, een onderteekend verslag over het jongste zeegevecht te vragen. Zoozeer wordt Quack als autoriteit op vlootgebied beschouwd, dat hem op 11 Juni 1667 raad wordt gevraagd over het vervoer van gardes maritimes. Op bevel van Cornelis de Witt heeft Nicolaas Stoop 25 à 26 mannen als zoodanig geworven. Maar daar de vloot geen vaste ligplaats heeft, weet hij niet, hoe ze aan boord te krijgen „Ende alsoo wy vertrouwen U.E. last hebt, omme deselve aen boort te bestellen, soo hebben wy goetgedacht brenger dezef af te vaerdigen, om ordre te ontvangen, hoe wy met deselve zullen doen. . . " schrijft hij aan Quack. Ook op andere wijze tracht Quack zijn ondervinding tot nut van het land aan te wenden. Reeds op 28 October 1665 schrijft hij een brief aan De Witt over de approviandeering van de vloot. Het vleesch uit Holstein is miserabel, het brood is vol zemelen en het bier slecht gebrouwen. Quack raadt aan hier in Holland goede beesten te slachten en in te zouten, zooals de Oost-Indische compagnie zoo vaak doet. „Ick hebbe vele jaren op Groenland geësquipeert", schrijft hij, „ende van het beste hyer geslagen vlees en victaly geschaft; wyn en brandewyn daerby gerekent, quam yder man daecgs my boven 5 à 5¹/₄ stuyver nyet te staen, soodat de capiteynen, als sy 7 stuyver trecken, het wel ront connen schyeten" ¹).

1) Zie voor deze en vorige brieven Japikse: Brieven aan De Witt.

We zien dus, dat Quack de oorlogsjaren niet werkeloos heeft laten voorbijgaan. Maar zoodra heeft niet de vrede van Breda de rust min of meer hersteld of zijn belangstelling wordt weer op de Engelsche post gericht. Van 23 November 1667 dateert een contract tusschen Quack en Nieuwpoort. „Aengemerckt”, zoo luidt het, „dat Hendrick Jacobsz. van der Heyden (zynde met ende neven ondergescreven in compagnie omme gesamentlyck ten gemenen baten ende profyten te stabiliseeren de posterye op Engeland ende andere Coninckryken ende Landen ¹⁾ veele duysende ponden tot 40 grooten 't pond heeft getrokken ende gependteert sonder dat denselve nooyt daeroff aen ons ondergescreven reeckeningen, bewys ende reliqua heeft willen doen, alswel hy hetzelfde tot meermalen had aengenomen ende beloofd, ende dat mits deszelfs losse ende ganser disreputatieve conduite alsmede tot verscheyde toevallen soo van den oorlog tusschen beyde natiën ontstaen als andersints het voorsz. werck ende by gevolgde de voorgenoemde compagnie genoegsaem was vervallen”, hebben Quack en Nieuwpoort besloten nu direct na den vrede dat werk te herstellen. Zij zullen eerst de schulden, in Den Haag en Rotterdam gemaakt, betalen, daarna zullen zij en hun nakomelingen de rest deelen. Als Van der Heyden alsnog rekening wil afleggen, zal men hem of door uitkoop of door een jaargeld tevreden stellen. De administratie zal weer bij Christiaan van Offenberch berusten.

Reeds op 6 September 1667 hadden de Staten-Generaal besloten twee buitengewone gezanten, Meerman en Boreel, naar Engeland te zenden, om te trachten verschillende na den oorlog gerezen moeilijkheden op te lossen.

Op 28 September wordt hun instructie gearresteerd en van 14 October af correspondeert De Witt druk met Meerman. De Witt's verhouding met dezen Hollandschen afgevaardigde was zeer goed, als uit verschillende uitlatingen blijkt. Meerman vertrok wat eerder dan Boreel, omdat de Zeeuw „indispoost” was.

Op 23 November 1667 besluiten de Staten van Holland in dit verband de posterij ter generaliteit ter sprake te brengen.

1) Tekst en datum van dit oorspronkelijk contract tusschen Van der Heyden, Quack en Nieuwpoort heb ik niet gevonden.

gen. Zij willen door middel van de extraordinaire ambassadeurs trachten, de post (en de porten) op denzelfden voet als vóór den oorlog te herstellen. „Ende ten eynde de gemelte Heeren extraordinaris ambassadeurs op alle incidenten, dewelcke dienaangaende soudén mogen voorkomen, des te beter onderregt mogen wezen, dat oversulcx de commissaris ende postmeester Quack als in de voorkomende materie wel geverseert sijnde, ten dien fyne gelast moge werden sich in persoon nae Engeland te vervoegen, ende voor eenigen tyd by de gemelte heeren extra-ordinaris ambassadeurs te onthouden”.

Op 5 December 1667 besluiten de Staten-Generaal conform het voorstel, en kort daarop vertrekt Quack naar Engeland, waar hij 18 December arriveert.

Op 3 Januari 1668 brengen Boreel en Meerman voor 't eerst een bezoek aan den Engelschen postmeester Arlington en bespreken de resolutie van 5 December 1667. Arlington vindt hun eischen billijk, maar wijst erop, dat de posterijen door den hertog van York gepacht zijn. Bovendien hebben reeds vroeger particuliere steden hem over deze kwestie gesproken en om een monopolie verzocht. Hij eischt eerst een verklaring van de Staten-Generaal, die het verzoek van die steden nietig verklaart. Op 13 Januari verzoekt hij bovendien, dat de Staten-Generaal „haer pouvoir ende last om daerover te handelen liever beliefdén te geven aan een particulier persoon als Jacob Quack of iemand anders”. De Engelschen zijn wel genegen den postdienst op den ouden voet te herstellen, mits alleen van Engelsche pakketbooten gebruik wordt gemaakt. Op 29 Januari herhalen zij dezen eisch, met de bijvoeging dat jaarlijks *f* 9000 pacht moet worden betaald, in plaats van vroeger *f* 7500. De extraordinaire ambassadeurs, besluiteloos hoe onder deze omstandigheden te handelen, zenden Quack naar de Staten-Generaal om nieuwe instructies. Het is waarschijnlijk, dat Quack als gevolmachtigde zou zijn teruggekeerd. Het verzoek van Arlington en de steeds belangrijker plaats, die Quack in de Engelsche posterij had ingenomen, gaven hem daartoe een goede kans. Maar de boot, waarin hij naar Holland ging, werd „door een swaer tempeest” belooopen en verging met man en

muis, waarschijnlijk in den nacht van 15 op 16 Februari 1668 ¹⁾).

Met Quacks dood ontging de Republiek de laatste kans op een eigen postverbinding met Engeland. In een brief van 9 Maart spreken Meerman en Boreel met leedwezen over „le poste, dont le malheureux accident arrivé à mr. Quack aura apparemment reculé de beaucoup la poursuite”. En zij waren niet te pessimistisch geweest. Na een kort interim, dat 9 Maart begint en waarin een Hollandsche en een Engelsche pakketboot op en neer varen, komt plotseling, zonder dat iemand erop verdacht is, op 12 April 1668 een contract tot stand tusschen Arlington en de regeering van Amsterdam, waarbij deze stad op voorwaarden, die hier minder ter zake doen, voor negen jaar het monopolie van de Engelsche post kreeg. Het is dit contract, dat ondanks herhaalde protesten, zoowel van de Staten-Generaal als van de verschillende steden, de posterij op Engeland tot in het begin van de 18de eeuw beheerscht heeft.

Een belangrijk product van Quacks werkzaamheid moeten we nog bespreken: Quack's postkaart. Deze kaart is in 1665 verschenen, en droeg den weidschen titel: „De Mont van de Maes. Met eene oprechte afbeeldinge van alle de actien, die bij het postjacht, de lootsboots, en andere schepen in het uyt en inseilen oock van het posthuys en postillons werden gedaen. In 't licht gebracht door Jacob Quack, postmeester der Stadt Rotterdam, met octroy voor 15 Jaren ²⁾. 1665 Jan Houwens excudit”.

De kaart bestaat uit twee bladen en is 75 duimen bij 1 el 5 duimen groot. Als bijlagen behooren er toe:

I. Acht oevergezichten, waarvan ieder 15 bij 42 Ned. duimen groot is; een en ander heeft tot onderschrift: „Jan Houwens excudit”. II. Tien voorstellingen van brievenvervoer. Elke voorstelling is 14 bij 28 Ned. duimen groot. III. Een gedrukte verklaring met een zestienregelig vers van

1) „Alsoo de tyt van het overlyden van den genoemden Quack onsecker is, doordien de geruchten dan sus, dan soo syn geweest”. Verschillende acten spreken van Januari.

2) Op 12 December 1664 verleend door de Staten van Holland en Westfriesland. De eerste en tweede druk van deze kaart zijn in het Rotterdamsch archief aanwezig. R. I. Maaskaarten nrs. 84 en 85.

16. PANORAMA VAN ROTTERDAM
DOOR JACOB QUACK, 1665. BLAD I.

17-26. TIEN VOORSTELLINGEN VAN HET BRIEVENVERVOER

17. Het postjacht komt op zij van de fleuyt.

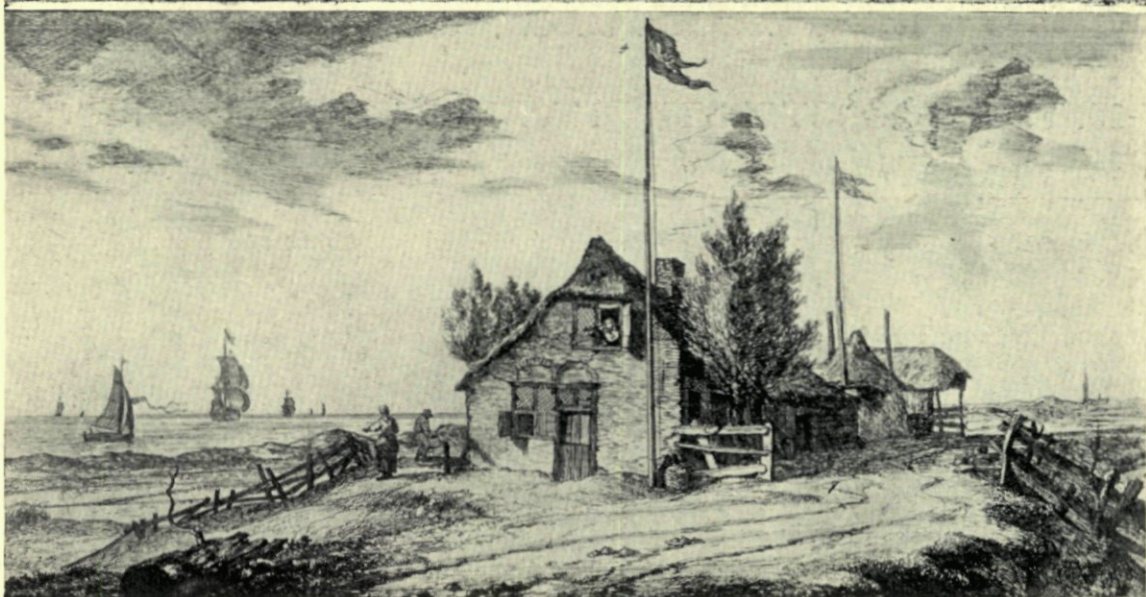
18

19

20

18. Het postjacht set met de jol een man aen strandt. 19. Het postjacht zeylt zijn ancker uyt. 20. De vlagge van de stenge achter het posthuys waeyt, tot een seyn dat het postjacht naer strant komen moet.

21

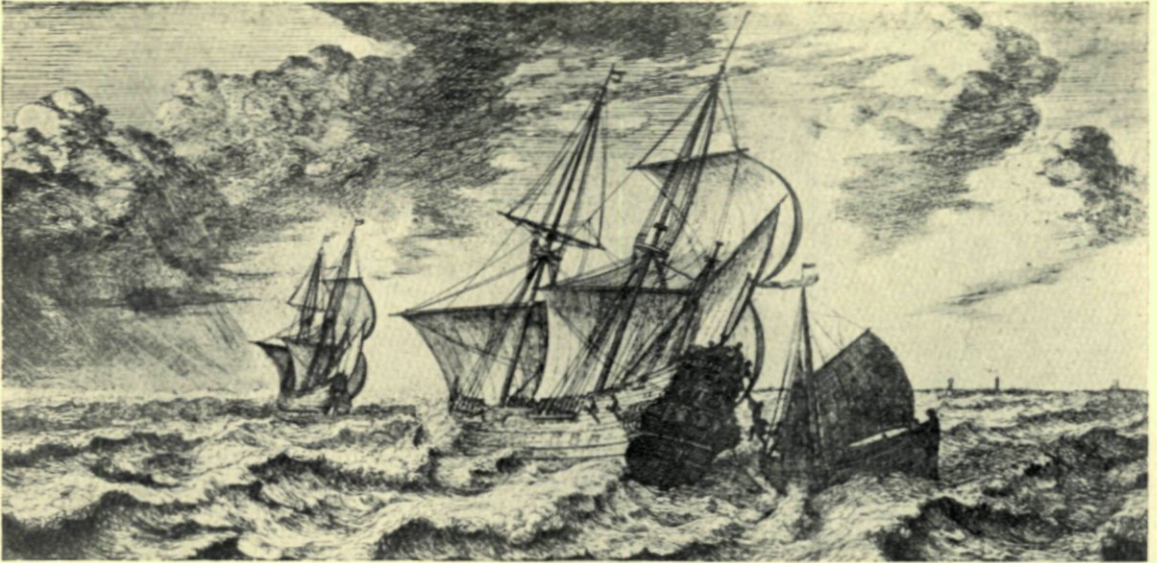
22

23

21. Bij harde storm rijd de posteljon langs het strandt om tijding te brengen van 't blijven der schepen. 22. Het postjacht komt bij de fleuyt en wijst met de vinger waer het ancker best uytgebraght dient. 23. De posteljon ontfangt de memorie uyt de jol.

24

25

26

24. De lootsboot geeft, met veel moeyte een man over aen de fleuyt.
25. De posteljon reid met de memorie naar de steden en toont zijn zijnen
aan 't postjagt. 26. De postiljon tot Rotterdam ghekomen zijnde, soo
werdt de tijdinge op een bordeken geplackt ter bursse.

J. Oudaen. IV. Een gezicht op Delft van de Schiezijde en op Schiedam van de Maaszijde, samen $38\frac{1}{2}$ bij 57 Ned. duimen groot. V. Een gezicht op de Maassluis van de Maaszijde en op Delfshaven van de Maaszijde. Samen even groot als IV.

In hetzelfde jaar verscheen een „Afbeeldinge van de Maes van de stad Rotterdam tot in zee, met de aengelegde steden en plaetsen, sanden, drooghten en coersen, zooals die tegenwoordigh bevaren wert. In 't licht gebracht door Jacob Quack, postmeester der stad Rotterdam, met octroy voor 15 jaren. 1665". (R. I. Maaskaarten nos. 86 en 87 Eerste en tweede druk).

En ten slotte mag hier zeker niet onvermeld blijven het prachtige panorama van Rotterdam langs de Maas, dat Quack in hetzelfde jaar 1665 liet drukken en uitgeven met octrooi voor 15 jaren. „Rotterodamum Hollandiae urbs celeberrima, et situ portibusque mercaturae opportunissima", luidt het afzonderlijk gegraveerde opschrift van deze zeldzame en zeldzaam fraaie kopergravure, die uit zes bladen bestaat en misschien door of naar Lieve Verschuer gemaakt is ¹⁾).

Bij dit panorama behoort de zeer zeldzame Beschrijvinghe der wijdberoemde koopstad Rotterdam (door Joachim Oudaen), met een opdracht aan schout, burgemeesteren, schepenen en vroedschappen der stad Rotterdam door „hun allerrootmoedigsten dienaar Jacob Quack" ²⁾).

Het is onzeker, wie de graveur is van deze kaarten. Genoemd worden o.a. Rogman, Pieter Post en Nolpe ³⁾ terwijl ook Jacob Quack meermalen als zoodanig wordt aangewezen. Verschillende oude catalogi schijnen hem als graveur te noemen. Mr. J. P. Bodel Nyenhuis is van dezelfde meening, en in een klein artikeltje in De Navorscher van 1866, blz. 306 sluit J. H. Scheffer zich hierbij aan.

Het schijnt mij toe, dat een zekere zinsnede uit de octrooiaanvraag tegen deze opvatting pleit. Quack verzoekt

1) Zie Brediusbundel I bl. 101. Onze vloot in de schilderkunst door C. G. 't Hooft.

2) Zie hierover uitvoeriger R. I. Gezigten op de stad, nr. 117, Bronnen voor de geschiedenis van Rotterdam II blz. II en XXI.

3) Catalogus Verstolk van Zoelen en D. Sterreveld in „De Navorscher" 1866, blz. 342.

daarin namelijk de drie kaarten in kwestie „alleen en met seclusie van allen anderen in de provincie van Holland te mogen *laten* maken, *doen* drukken en verkoopen". Het is, dunkt mij, duidelijk, dat hij met „maken" graveeren bedoelt, en dat hij evenmin van plan is dat zelf te doen, als het drukken van de kaart. Wie dan wel de graveur van de kaarten is, bleek mij nergens ¹⁾).

Quack heeft nog enkele functies bekleed, die ik niet onvermeld wil laten, omdat ze op zijn veelzijdigheid een aardigen blik gunnen. Dat hij in 1657 en 1668 commissaris van het waterrecht is geweest, mag niet verwonderlijk heeten, maar als we op 23 Augustus 1666 „Jacob Quack, outschepen deser Stadt" tot brandemmermaker ²⁾ zien „stellen ende committeren" kijken we toch wel even vreemd op. Een contract van 27 Augustus van hetzelfde jaar tusschen Jacob Quack en de stad Rotterdam over het onderhouden, bewaren en bezorgen van 7200 brandemmers voor *f* 1080 's jaars „te betalen uit het brandemmersgeld en 2 stuivers per numero in de verponding" bevestigt het feit. Quack is in 1659 brandmeester geweest.

De onkosten, die Quack zich voor de post getroost had, waren zeer groot geweest. Op 4 Januari 1671 compareeren, op verzoek van Willem Nieuwpoort ³⁾ Willem Willemsz. Trompetter ⁴⁾ en Hendrick Sluyter voor notaris Johan van Rijsoort te Rotterdam, om hiervan te getuigen. Willemsz. is schipper geweest van „De Windhond", waarmee hij in Juni

1) Een klein pleidooi voor Quack als graveur ligt in de vermelding in den catalogus Van Stolk Dl. III blz. 40 no. 2348 van een afbeelding van de prijzen van de loterij voor de noodlijdenden op Terschelling door J. Quack. Deze afbeelding, een goede ets in plano, is gedateerd 2-12 September 1666, en wordt ook door Muller, Dl. I blz. 329, no. 2247, genoemd.

2) Hij volgde een zekeren Rogier van Poucke in deze functie op, en bekleedde het ambt tot zijn dood. Zijn opvolger was Ewout Doelman, benoemd op 27 Februari 1668.

3) In verband met een compromis tusschen Nieuwpoort en de directeuren van de posterijen te 's-Hage.

4) Diezelfde Trompetter verhuurt in Juni 1666 zijn schip, de Helena aan Quack als commissaris van de Staten van Holland. De charterpartij werd 8 Juni 1666 voor notaris Basteels verleden. Notarieel Archief nr. 932 fol. 567.

1659 Van der Heyden naar Engeland heeft gebracht en voorts als pakketboot heeft op en neer gevaren in dienst van Quack tot Februari 1660. Later heeft hij met datzelfde schip nog tot Augustus 1660 van Hellevoetsluis op Harwich gevaren. Behalve zijn schip had Quack nog in dienst „de Waterhond”, waar eerst Jacob Pietersz Timmers en later Maerten Willemsz Ros schippers op waren, en wel van Augustus 1659 tot Februari 1660. Op elk van deze schepen dienden acht mannen, een Engelsche en een Hollandsche loods. Bovendien had Quack een „extraordinaris postschuyt om te varen van Rotterdam nae Hellevoetsluys” en hield hij tusschen Wensveen en Breskens en ’t land van Kadzand dertig postpaarden „met postillons en ’t gene tot de posterye behoorde”. Hij bezat daarvoor verschillende stallen. Een van de getuigen verzekert, „dat alle t’selve zoo door afsterven, sterk voeren en inkopen der voorsz. paarden alsmede t’onderhouden van t’volck excessif geld heeft gekost”. Dit getuigenis wordt door sinjeur Alewyn Vollenhoven, die van 1659–1661 „is geweest domestycq, boekhouder en cassier van den heer Jacob Quack”, ten volle bevestigd. Het verwondert ons dus niet, dat de arme Elisabeth Gerritsd den Draeck in ver van schitterende omstandigheden achterblijft. Goed financieren, „de negotie van de penningen”, is niet Quack’s sterke punt geweest. Als de weesmeesteren der stad Rotterdam, op 10 April 1668, den inventaris van de goederen van zijn weduwe opmaken, ten overstaan van Gerrardt Gael en mr. Willem van Swieten ¹⁾, voogden over de kinderen uit Quacks beide huwelijken, blijkt zij insolvent te zijn. Er blijft haar niets anders over, dan het weinige, dat zij mee ten huwelijk heeft gebracht. De Staten-Generaal verleenen wel 2500 gulden aan de zes kinderen van Quack samen, „in recompensie van verscheyde goede daden by den vornoemden Jacob Quack ten voordeele van ’t gemeene lant gedaen”, maar het derde deel van f 2500 is maar een bedroefd klein beetje voor een weduwe met twee kinderen. De insolvent-verklaring is het allerlaatste, wat ik over Elisabeth en haar tweetal heb kunnen

1) Willem van Swieten was getrouwd met een zekere Bastina Quack, die 9 Maart 1722 sterft. Zij is dan 83 jaar.

vinden. We willen hopen, dat de voogden zich ook aan de beide kinderen uit het tweede huwelijk wat hebben laten gelegen liggen, en dat de Cathrina Quack, huisvrouw van Jan de Vos, die op 7 Mei 1712 in de Pannekoekstraat als pauper sterft, niet de dochter van Jacob is.

Van de vier kinderen uit Quacks eerste huwelijk weten we wel wat meer. Uit de rekeningen, door hun voogden voor de weeskamer afgelegd, kunnen we precies zien, bij wie ze in huis zijn geweest, en hoeveel ze aan kleeven, kostgeld, etc. gekost hebben. Zelfs de fooien aan de meid worden vermeld!

Adriana trouwde op 10 April 1668 met Jan van Heemskerk, secretaris van Warmond. Zij teekende niet te Rotterdam aan. Op 29 Maart 1676 hertrouwde zij, na te Rotterdam te zijn ondertrouwd, te Capelle met Leendert Voogt. Zij werd 7 Februari 1722 te Rotterdam begraven, en liet een meerderjarig kind na.

Gerard werd in 1672 student in Leiden. Hij trouwde in Januari 1679 met Catharina Hartsoeker, en stierf eind November 1681 als weduwnaar zonder kinderen.

Van Adriaan is ons niets met zekerheid bekend.

Cornelia trouwde 15 Januari 1679 te Capelle, na in Rotterdam te zijn aangeteekend, met Hendrik Ravesteyn. Zij stierf 10 October 1722 en liet vijf meerderjarige kinderen na.

Jacob Quack is gestorven op het oogenblik, dat hij een belangrijker figuur in de buitenlandsche politiek van de republiek beloofde te worden. Tot zijn laatste reis naar Engeland toe is hij niet veel meer geweest dan een degelijk en practisch Rotterdamsch burger, die het handelsbedrijf van zijn stad met hart en ziel meeleeft, en zijn helder verstand in 't belang van die stad gebruikte. Eerst in den oorlog begon hij zich meer aan de republiek in 't algemeen te wijden, en zeker zou hij haar een waardevol dienaar geworden zijn. We moeten evenwel niet vergeten, dat Henric Jacobsz. van der Heyden, ondanks zijn „disreputatieve conduite” een groter man dan Quack is geweest, en dat de post meer aan hem dan aan Quack heeft te danken. De directe verbinding met Engeland is zijn idee, zooals hij het

ook geweest is, die de post op Antwerpen heeft georganiseerd. Maar de regeling van de zeezendingen en het brievenverkeer met de vloot, de binnenlandsche personenpost en de postkaarten hebben we uitsluitend aan Quack te danken. Quack was geen geniaal man, maar hij heeft zijn talenten eerlijk en onzelfzuchtig in dienst gesteld van zijn nieuwe vaderstad, zooals hij ze ook in dienst zou hebben gesteld van zijn land, als het „swaer tempeest” het hem niet had belet.

MICHIEL DE RUYTER ALS ZOUTHANDELAAR

Op huyden den 15 April Anno 1667 compareerde voor mij Jacob Duyfhuysen, notaris publicq bij den Edele Hove van Hollant geadmitteert, tot Rotterdam residerende, en d'onder genoemde getuygen den Edelen gestrengen Heere, mijn Heer Michiel de Ruyter, Luitenant Admirael-generael van Hollant en West-Vrieslant, resorterende onder het Wel Edelmogende Collegie ter Admiraliteit tot Rotterdam, so voor sijn Edele selfs, voorts in desen sich starck makende ende de rato caverende voor den Edelen Heere Kuyck, Equipagiemeester tot Amsterdam, sijn Edele compaignon in de navolgende sake mij notario wel bekent, dewelcke in der bester forme en maniere, hem enichsints doenlyck sijnde, heeft geconstitueert en volmachtich gemaect den Edelen Heere Harman Barentsz Meppel, omme in sijnen namen, qualitate qua, tsij tot Dronten, of daer het van node wesen sal, sijn constituants recht en gerechticheyt belangende seker partye zout waer te nemen, te beschermen ende te verantwoorden tegens allen ende een yder die sich partye of opposant sal willen maken en stellen, voor alle Hoven, Collegien, Rechten ende Gerechts-bancken, daer het van node sal sijn,

Alles oprecht gedaen tot Rotterdam, ten huysse ¹⁾ van Heere constituent, in presentie van ondergescreven personen, als getuigen hiertoe versocht.

get. Michiel Ad. Ruyter, Steven Roosendaell, Gerrit Stevensz., J. Duyfhuysen Not. Pub.

Notarieel archief nr. 247, akte 194.

1) Het is nog niet uitgemaakt, welk huis hier bedoeld wordt.